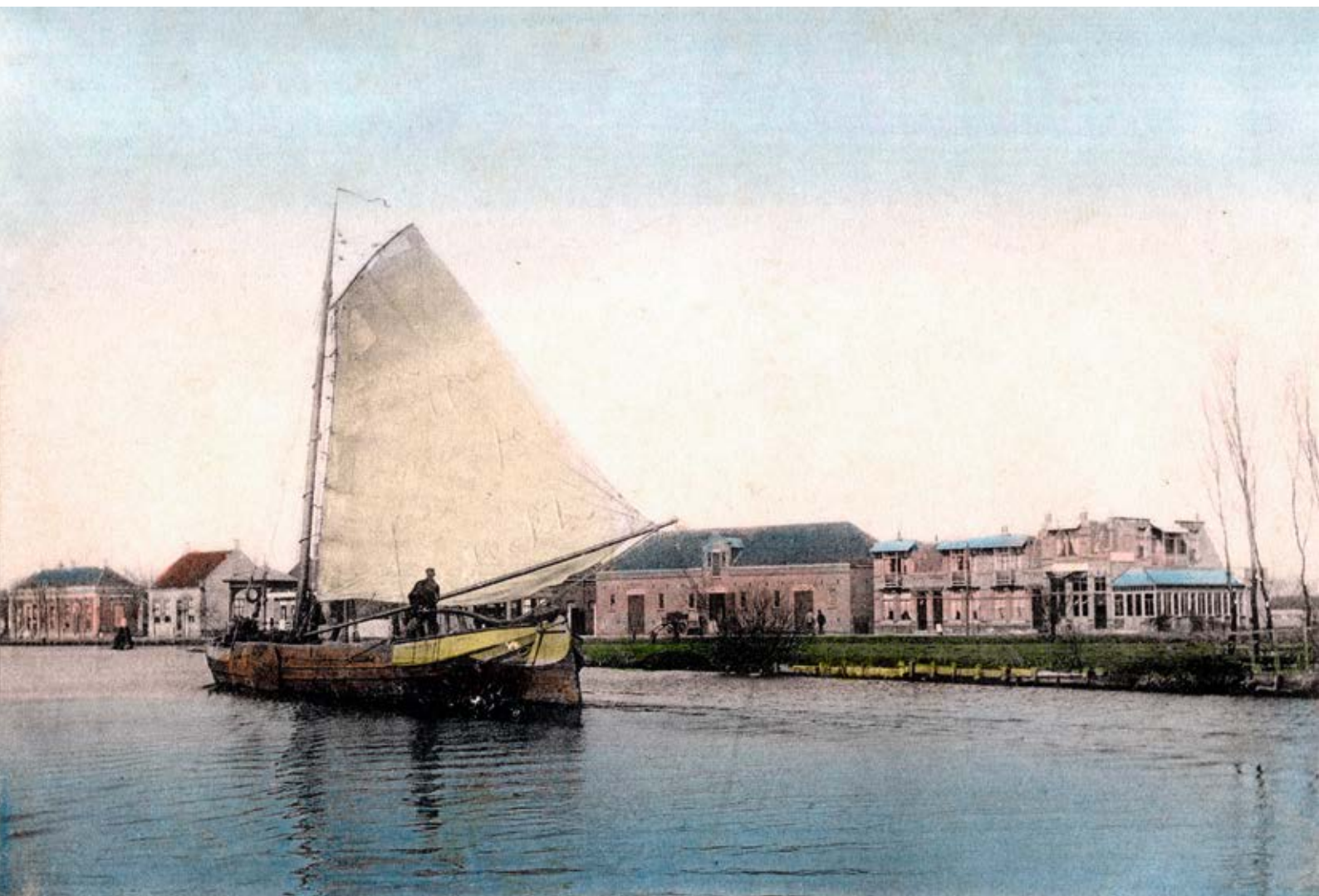

Historische Kring Diemen

Jaargang 33 – Nummer 1-2023

NIEUWE VERHALEN OVER DIEMEN VAN VROEGER

IN DIT NUMMER:

P.J. TER BEEK, TOP-WIELRENNERS IN RONDE VAN DIEMEN, TIM KRABBÉ, OPGELICHTE BEJAARDEN, BIJLMER VAN DIEMEN OF AMSTERDAM, DE ZWARTE SCHAPEN, ONDERNEMER LOUIS JONKER, GEVELSTEEN D'TOOREN VAN DIEMEN, MONUMENT VOOR OORLOGSHELDEN EN VEEL MEER

Twee keer per jaar worden op het Ereveld van De Nieuwe Oosterbegraafplaats te Amsterdam de geallieerde vliegtuigbemanningen herdacht die tijdens de Tweede Wereldoorlog in Noord-Nederland hun leven gaven voor onze vrijheid. Op 12 november 2016, tijdens “Remembrance Day” (bij ons bekend als “Klaprozendag”), was Lieutenant Colonel Brendan Hogan de vertegenwoordiger namens de Australische ambassade. Na afloop van de ceremonie bezocht hij met zijn echtgenote en kinderen de graven van de bemanning van de Wellington HE 154, de RAAF bommenwerper die in juni 1943 in Diemen-Noord neerstortte (foto 2016 Wiard Krook)

INHOUD

• Voorwoord, <i>Taco ten Dam</i>	1
• P.J. ter Beek, De mysterieuze geschiedschrijver van Diemen, <i>Alfred Bakker</i>	2
• Wielrennen in Diemen: Het verraad van Laurent Fignon, <i>Taco ten Dam</i>	8
• Herinneringen aan de Ronde van Diemen, <i>Steven Dijk</i>	11
• Louis Jonker, Cascade machinefabriek op Verrijn Stuart, <i>Bert Roest</i>	14
• Gevelsteen ‘D’ Diemer Tooren’ in een muur van een Amsterdams badhuis, <i>Wiard Krook</i>	18
• Onthulling Diemens monument Wellington HE 154, <i>Wiard Krook</i>	21
• 1962-1976: De Diemense periode van De Zwarte Schapen, <i>Taco ten Dam</i>	27
• 1961: Diemen wil de Bijlmermeer, <i>Frank Roos</i>	31
• Nieuws uit het Diemen van voorjaar 1953, <i>Bert Roest</i>	34
• Leny Grootendorst reageert op artikel misstanden bij Onze Woning, <i>Frank Roos</i>	36
• Prikbord, <i>Redactie</i>	37

Afbeelding voorzijde omslag: Een met de hand ingekleurde prentbriefkaart, uitgegeven door Lichtdrukkerij J.M. Schalekamp te Buiksloot, circa 1905 (nr. A 3470). We zien de Muidertrekvaart met op de achtergrond rechts naast het beurtschip het eerste bedrijfsgebouw van de Coöperatieve Vereeniging ‘Ons Voordeel’, ook wel ‘Boerenbond’ genaamd. De markante elevator over de Muiderstraatweg werd pas later gebouwd. Rechts café ‘Verzicht’ op de locatie waar later café-hotel-restaurant ‘De Kroon’ werd gebouwd (coll. HKD)

www.historischekringdiemen.nl
www.beeldbankdiemen.nl

opgericht 16 maart 1991

jaargang 33, nummer 1-2023
gratis voor leden

bestuur:

voorzitter: Ad Saan
secretaris: Peter Texier
penningmeester: Han Saan
bestuursleden: Irene van Eijk-Baars
Hans de Waardt

secretariaat:

Esplanade de Meer 160
1098 WP Amsterdam
tel. 020 695 41 40
petertexier@ziggo.nl

IBAN:

NL95INGB0001525866
Penningmeester HKD
Buitenlust 50
1111 JK Diemen
saan44@zonnet.nl

redactieadres:

Anne Frankstraat 13
1112 LL Diemen
t.ten.dam@planet.nl

redactieteam:

Alfred Bakker
Taco ten Dam
Wiard Krook

opmaak:

Danielle de Graaff

beeldredactie:

Wiard Krook

eindredactie:

Taco ten Dam

druk:

Onlineprinters.nl

Het lidmaatschap van de Historische Kring Diemen bedraagt € 22,50 per jaar. Leden ontvangen de HKD-Nieuwsbrief en minimaal tweemaal per jaar het verenigingsblad Historische Kring Diemen. Men kan lid worden door zich aan te melden bij het secretariaat.

ISSN 0929-9068

© 2023 **Historische Kring Diemen (HKD)**.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopieën of op enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Deze uitgave werd met de meeste zorg samengesteld. Er kan echter door de Historische Kring Diemen (HKD) geen enkele aansprakelijkheid worden aanvaard voor de gevolgen van eventueel in deze uitgave voorkomende onjuistheden of onvolkomenheden. Waar wenselijk en mogelijk hebben wij de uitgever van foto's vermeld. Mocht iemand menen auteursrechten te hebben op een foto kan contact worden opgenomen met de uitgever van deze publicatie.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or stored in a retrieval system or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior permission in writing by the publisher.

In veel boekenkasten in Diemen staat het boek *Historie van Diemen* met de blauwe band van P.J. ter Beek. Ter Beek geldt als pionier van het beschrijven van de geschiedenis van Diemen, maar er was weinig bekend over de persoon Ter Beek. Alfred Bakker slaagt erin een beeld te schetsen van Ter Beek, een Diemenaar, geboren in Amsterdam.

In 2014 'heropende' Wiard Krook voor de HKD een onderzoek naar de laatste vlucht van de Wellington HE 154. In de vroege morgen van 12 juni 1943 stortte de bommenwerper van de Royal Australian Airforce neer op het weiland van boer Cornelis Hennipman in Overdiemen. Dankzij de inzet van een team met Ad Saan, Josje Kronenberg en Netty Nieuwenhoff kon na precies 80 jaar een monument worden onthuld ter nagedachtenis van de vijf jongemannen die op Diemense bodem stierven voor onze vrijheid. Daarnaast is er ook aandacht voor een verrassende boodschap die de HKD een paar weken voor de onthulling bereikte dankzij speurtochten in Australië en Engeland.

Bert Roest sprak met ondernemer Louis Jonker jr over het bedrijf dat zijn vader in de jaren vijftig begon op industrieterrein Verrijn Stuart. Ronduit hilarisch is de wijze waarop Jonker de grond voor zijn machinefabriek kocht van boer Vedder. Jonker was voor ondernemend Diemen van groot belang als oprichter van de Handel- en Industrie-gemeenschap Diemen (HID).

Frank Roos haalt de jaren zestig terug aan de hand van het blauwe boekje van burgemeester Strumphler Tideman. Amsterdam zocht naar uitbreiding voor woningbouw en liet het oog vallen op Diemen en de Bijlmermeer. Een reconstructie. Verder sprak Frank met Leny Grootendorst die in 1981 de misstanden bij bejaardenhuis Onze Woning aan de kaak stelde.

Ook aandacht voor sport dit nummer. Steven Dijk haalt herinneringen op aan de Ronde van Diemen. Taco ten Dam haalt de Ronde van Diemen 1984 terug toen de beste wielrenners min één voor een vleugje Tour de France zorgden in de straten van Diemen. Daarnaast wordt de Diemense periode van de roemruchte voetbalclub De Zwarte Schapen in kaart gebracht.

Er is veel meer: een Diemense gevelsteen in de muur van een voormalig badhuis in Amsterdam, de nieuwtjes van het voorjaar 1953 aan de hand van kranten uit die tijd en natuurlijk heel veel fraai beeldmateriaal.

Zoals altijd hebben de inspanningen van onze fotoman Wiard Krook en onze creatieve lay-outer Danielle de Graaff geleid tot een fraai en indrukwekkend geheel.

Ik wens u veel lees- en kijkplezier.

Namens de redactie,

Taco ten Dam
Eindredacteur

Petrus Johannes ter Beek, 1877-1960

DE MYSTERIEUZE GESCHIEDSCHRIJVER VAN DIEMEN

Alfred Bakker

Diemen kreeg in 1934 voor het eerst een lokale geschiedenisbeschrijving die in druk verscheen. De schrijver was geen Diemenees: P.J. ter Beek. Eerder toonden we aan dat hij op de schouders stond van de 19de-eeuwse schoolmeester H.F. Puls, die een hand geschreven catalogus van het Diemense archief had samengesteld. Het “merkwaardige werkje” van Puls vormde de basis van Ter Beeks “Historie van Diemen”, dat een kwart eeuw later een tweede, uitgebreide, druk beleefde. Dat Ter Beeks tweede boek zo mogelijk nog merkwaardiger is, zullen we hieronder toelichten. Het verscheen bijvoorbeeld niet in 1957, zoals in bronvermeldingen staat, maar in 1958. Maar eerst rijst de vraag: wie was deze Petrus Johannes ter Beek?

Afkomst

Margaretha Charlotta ter Beek is geboren in 1859 op Kattenburg. Op dat Amsterdamse eiland is ook haar zoon Petrus Johannes ter Beek geboren op 10 november 1877. Hij zag het levenslicht in het huishouden van zijn oma op

het adres Kleine Kattenburgerstraat 78.

Louise Frederica Smit (1827-1895) – de matriarch – blijkt een belangrijke rol te spelen in de eerste achttien jaar van P.J. ter Beeks leven. Zij was getrouwd met Hendrik ter

P.J. ter Beek werd op 10 november 1877 geboren op het adres Kleine Kattenburgerstraat 78 (Kaart van Amsterdam Blad H6, Dienst der Publieke Werken Amsterdam, 1909)

Beek, een tweevoudige weduwnaar, en werd na Hendriks overlijden de weduwe H. ter Beek genoemd. Latere adressen van de matriarch die haar nakomelingen meenam zijn de Pieter Vlamingstraat 86 en de Ringkade in Nieuwer-Amstel (de latere Transvaalkade in Amsterdam-Oost).

Van P.J. ter Beek zijn geen foto's bekend. We moeten het doen met de observaties van de militaire keuringsarts in 1896: 1612 millimeters lang, ovaal gezicht, gewoon voorhoofd, grijze ogen, gewone neus, mond en kin, rood haar en blonde wenkbrauwen.

Huwelijk

De 23-jarige kantoorbediende Petrus Johannes ter Beek trouwde op 11 september 1901 in Amsterdam met de 31-jarige Catharina Hendrika Danko. Ter Beeks moeder was toen overleden. Een vader wordt niet genoemd. De ouders van de bruid waren smid Carolus Hendricus Danko en Maria Siestrop. De verklaring voor de afwezige vader vinden we in de huwelijksakte van P.J. ter Beek: "meerderjarige natuurlijke niet erkende zoon van Margaretha Charlotta ter Beek"

Het echtpaar kreeg vier kinderen. De eerste twee zijn geboren in Amsterdam. De geboorte van Petrus Johannes jr. vond plaats op 13 november 1901, oftewel twee maanden na het huwelijk. Het lijkt erop dat het gezin Ter Beek toen inwoonde op het adres Wagenaarstraat 94. Kort daarop woonden ze zelfstandig op het adres Ringstraat 2 II (nu Transvaalstraat). Daar is hun tweede kind Margaretha Charlotta geboren op 25 september 1903.

Watergraafsmeer

In 1907 stak het gezin Ter Beek de Ringvaart van de Watergraafsmeer over en vestigde zich in de Ringlaan in de toenmalige gemeente Watergraafsmeer. Daar zijn de jongste twee kinderen geboren: Caroline Hendrika Maria op 4 mei 1909 en Johannes Gerardus op 11 oktober 1911.

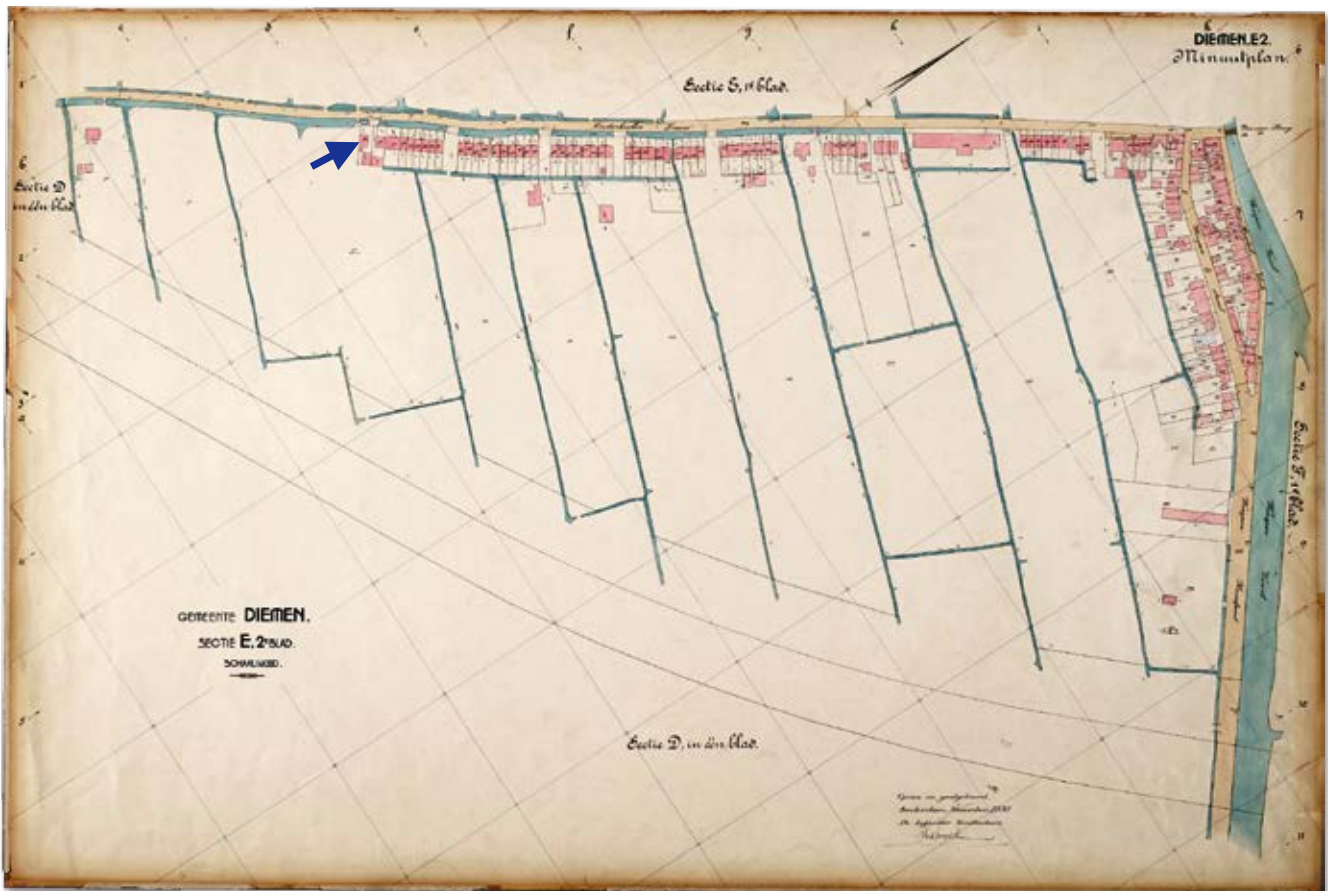
Van het adres Ringlaan 18 verhuisde het gezin naar het tegenoverliggende huis Ringlaan 15. Bij de annexatie van de Watergraafsmeer door Amsterdam in 1921 is de Ringlaan omgedoopt tot Bessemerstraat. ➤

1896	millimeters.	1.
Aangezicht	maal	Lichtgebr.
Voorhoofd	gewo.	
Oogen	gewo.	
Neus	gewo.	
Mond	ill.	
Kin	ill.	
Haar	rood	2.
Wenkbrauwen	blond	
Merkbare teekenen		

De militaire keuringsarts noteerde in 1896 enkele lichamelijke kenmerken van P.J. ter Beek (Nationaal Archief, Den Haag)

64	Bouwing Terwis Joh.	2	2	1881	1881
65	Bloemsma Andrusse	1	1	1881	1881
66	Besten van J. H.	-	1	1887	
67	Beek ter P. J.	3	3	1899	1899
				1901	1901
				1911	1911
				1912	1912

Het gezin van P.J. ter Beek met in totaal zes personen vestigde zich in augustus 1912 vanuit de gemeente Watergraafsmeer in Diemen (Ingekomen stukken, Gemeentearchief Diemen)

Het echtpaar Ter Beek woonde vanaf 1923 met drie van de vier kinderen op het adres Ouderkerkerlaan 73, het meest linkse (zuidwestelijke) pand (Kadastrale kaart 1931, Noordhollands Archief, Haarlem)

Diemen, Woerden en Diemen

Op 27 augustus 1912 verhuisden P.J. ter Beek en zijn gezin van Watergraafsmeer naar Diemen. Daar bleven ze vijf jaar wonen. Het is denkbaar dat Ter Beek zich in die eerste vijf Diemense jaren al verdiept heeft in de geschiedenis van zijn nieuwe woonplaats. Ter Beek en zijn gezin verhuisden in september 1917 van Diemen naar Woerden. Bij hun vertrek zes jaar later woonden ze op het adres Havenstraat 44 in het centrum van Woerden. Er is één aanwijzing gevonden dat Ter Beek er mogelijk bij de Rijksbelasting werkte. Op 3 april 1923 keerde het gezin weer terug naar Diemen vanuit Woerden. Ter Beek was toen 'bureelambtenaar'. Ze vestigden zich uiteindelijk op het adres Ouderkerkerlaan 73. Oudste dochter Maria Charlotta kwam in 1923 later naar Diemen, waar ze zich vestigde op het adres Prins Hendrikkade 8, met als beroep winkeljuffrouw.

De wereld van Ter Beek

Uit alles blijkt dat P.J. ter Beek gelovig was. In de inleiding van zijn boek uit 1934 haalt hij de calvinistische historicus-politicus mr. Groen van Prinsterer aan. Ter Beek hoopte dat zijn beschrijving van Diemens historie Gods zegen had. Hij was actief in het christelijke verenigingsleven, had contact met de koster van de Nederlands Hervormde Kerk aan de Ouderkerkerlaan, speelde orgel in die kerk en gaf orgelles.

De ingang van het Verenigingsgebouw van de N.H. Kerk aan de Ouderkerkerlaan (Archief HKD)

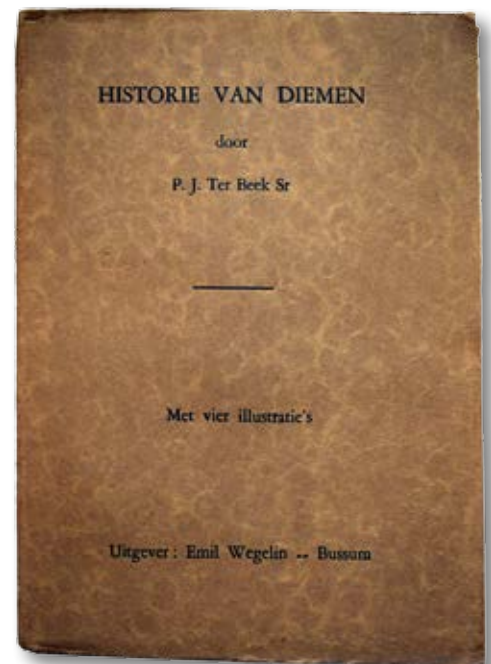

Leden van de C.J.M.V. "Daniel III" voor de ingang van het Verenigingsgebouw van de N.H. Kerk bij het 15-jarig bestaan van de vereniging in 1937 (Foto Nederl. Christelijk Persfotobureau, Archief HKD)

De Christelijke Jongemannen Vereniging "Daniel III" was één van de vele afdelingen van het Nederlandsch Jongelings Verbond en in Diemen opgericht in 1922. Naar eigen zeggen schreef Ter Beek stukjes "in het maandblad van één der plaatselijke Jongemannenverenigingen", genaamd "Schetsen uit Diemen's verleden". Het gemengde koor "De Lofstem" uit Diemen trad regelmatig op in het verenigingsgebouw, dat gebouwd was in 1926 ter plekke van de voormalige consistoriekamer. Een muziekrecensent besprak een aantal van hun optredens, zoals voor de Kerst 1928, met vader en zoon Ter Beek op orgel en fluit.

Vaandel van de Christelijke Jongemannen Vereniging "Daniel III" (Archief HKD)

In 1934 gaf uitgever Emil Wegelin in Bussum de publicatie "Historie van Diemen" uit (Archief HKD)

Eerste publicatie 1934

De stukjes uit het maandblad breidde Ter Beek uit om het geheel in boekvorm te kunnen laten verschijnen. De secundaire bronnen die hij raadpleegde vulde Ter Beek aan met informatie uit de originele stukken in het gemeentearchief. Gemeentesecretaris Marinus van Silfhout en de koster van de N. H. Kerk hielpen hem bij zijn onderzoek. Ter Beek beoogde geen wetenschappelijke studie te schrijven. Naar het schijnt heeft Ter Beek zelf het boek laten drukken. Uitgever Emil Wegelin (1881-1955) in Bussum gaf het boek uit, dat in totaal 144 bladzijden telde. De uitgaven van zijn fonds lagen op het gebied van muziek (geschiedenis), poëzie, parapsychologie en economie.

De oudste zoon Petrus Johannes jr. overleed op 8 augustus 1946 in Diemen als bloemist. Vader en moeder Ter Beek hadden toen geen beroep. Kennelijk werkte de oudste zoon op de bloemenkwekerij Phoenix aan de Ouderkerkerlaan, waarop Ter Beek sr. 'zeer waarschijnlijk' ook actief was.

Comité van aanbeveling

In 1951 had P.J. ter Beek zijn manuscript uit 1934 uitgebreid tot 280 pagina's. Hij bood het burgemeester Hermannus Dallinga aan, die vond dat het in boekvorm moest verschijnen.

Dallinga stelde voor om een comité van aanbeveling te vormen. B&W schreven op 3 september 1951 zestien (later achttien) personen aan met het verzoek om zitting te nemen in dat comité. Het was een doornsnee van de Diemense bevolking: van bakker tot ingenieur. Ter Beek was ook comité-lid. De meesten reageerden positief. Een enkeling voorspelde echter een "financiële en morele teleurstelling na de geringe belangstelling van de Diemense bevolking voor het boek uit 1934." Ook C.P. Oostenrijk wees de uitnodiging af wegens persoonlijke redenen.

Pastoor C.P. Mol had enig voorbehoud. Hij wilde Ter Beek niet "verdenken van enige verkeerde instelling tegenover onze Katholieke aangelegenheden, maar ik kan tegenover mijn Kerkelijke Overheid een aanbeveling alleen verantwoorden, wanneer ik me van de inhoud van

het aanbevolen werk op de hoogte heb gesteld." Dallinga stuurde het manuscript naar de pastoor. Ook ingenieur G.A. de Mol ontving het manuscript. Hij antwoordde: "De auteur heeft veel werk besteed aan het geschrift, zodanig, dat ik respect heb voor het resultaat." Dominee E. Hagen schreef later: "Hier zit een arbeid achter die enorm is en niet valt te schatten."

"De auteur heeft veel werk besteed aan het geschrift, zodanig, dat ik respect heb voor het resultaat."

"Hier zit een arbeid achter die enorm is en niet valt te schatten."

Een eerste voorproefje van de aanstaande publicatie was te lezen in het dagblad Trouw op 2 april 1954, dat een interview met Ter Beek bevatte: "Hij een der oudere ingezetenen, die de plaatselijke historie heeft bestudeerd, vertelde ons, dat in het Regthuis in Oud-Diemen eens een man gevangen had gezeten, die zes moorden had gepleegd."

Uitgeverij "De Kern"

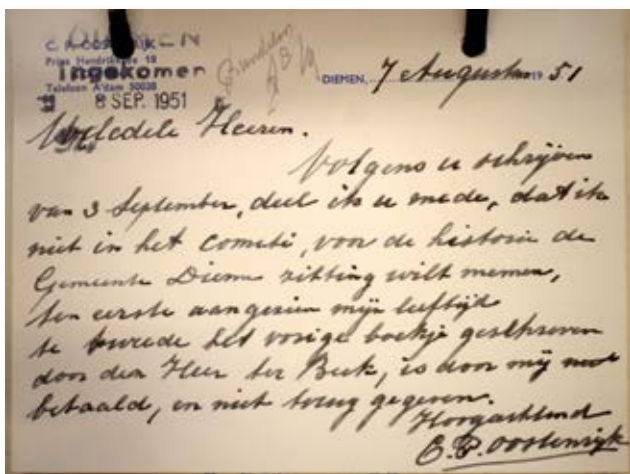
In een bespreking van Ter Beek met het college op 24 november 1954 was ook de heer Hulzekamp van de beoogde uitgeverij "De Kern" aanwezig. Hij spiegelde een kostprijs van f 4,50 voor bij een oplage van 1.000 exemplaren.

Toen burgemeester Dallinga op 21 oktober 1955 overleed, duurde de benoeming van een opvolger een half jaar. Bij zijn benoeming in mei 1956 nam Johannes Hendrik (Hans) Strumphler Tideman de rol van comité-voorzitter voortvarend over.

Een tweede bespreking tussen uitgeverij De Kern, de gemeente en Ter Beek was op 1 augustus 1956. Men besloot het boek zo mogelijk nog in 1956 uit te geven. Wel wilde de burgemeester nog een hoofdstuk toevoegen over de industrieën en het uitbreidingsplan van de gemeente. Die aanvullingen verwerkte Ter Beek in een manuscript dat hij op 11 oktober 1956 naar de burgemeester stuurde.

Na een offerte van de uitgeverij op 7 november 1956 (1.000 exemplaren in linnen band en rug voor f 4.930,-) lieten de burgemeester en de gemeentesecretaris de raad weten dat er 25 exemplaren beschikbaar zouden komen voor het gemeentepersoneel voor f 5,-. De meeste exemplaren waren bestemd voor de voorverkoop a f 5,90. In onderling overleg was een honorarium à f 200,- voor Ter Beek bepaald.

Vervolgens besloot de gemeenteraad op 30 november 1956 om een krediet beschikbaar te stellen om het boek te laten drukken. Gedeputeerde Staten van Noord-Holland keurden dat raadsbesluit goed op 17 april 1957. In deze fase ging Ter Beek's vrouw dood. Op 5 januari 1957 om 11.00 u overleed Catharina Hendrika ➤

Briefje dd. september 1951 van C.P. Oostenrijk aan burgemeester Dallinga om geen zitting te nemen in het comité van aanbeveling "Boekwerk Diemens Historie" (Gemeentearchief Diemen)

Demonstratie van druktechnieken tijdens de opening op 23 oktober 1956 van de fa. Gestetner aan de Weesperstraat 138 (Foto Anefo, Noordhollands Archief, Haarlem)

Danko, oud 86 jaar. De aangever op 7 januari was Johannes Jacobus Bessink, 53 jaar, koster, wonende te Amsterdam. Hij was evenals P.J. ter Beek een liefhebber van bloemen. B&W gaven op 1 juni 1957 opdracht, die de uitgeverij drie weken later bevestigde met een beoogde levertijd van 6 à 8 weken. Meteen zette de burgemeester dominee E. Hagen aan het werk om bij N.V. Gestetner 1.500 folders te laten drukken die huis aan huis bezorgd moesten worden, en 25 raambiljetten die bij de voorintekenadressen opgehangen moesten worden.

Op verzoek van Ter Beek schreef Strumphler Tideman een voorwoord, dat hij op 8 oktober 1957 naar de schrijver stuurde. Onder het voorwoord of "Ten geleide" staat in het boek "Diemen, november 1957."

Ter Beek zond een tweede drukproef terug op 5 december 1957 met een lijstje van verbeteringen. Hij maande de uitgeverij tot spoed aan in verband met de vele vragen van intekenaren.

Pas in 1958 gedrukt

Op Ter Beeks brief van 5 december 1957 staat een handgeschreven toevoeging op 23 januari 1958: "Mag ik herinneren aangaande het Wapen van Diemen, 't zij op de band, 't zij op titelblad!"

Pas op 19 mei 1958 stuurde De Kern verschillende proeven voor de omslag. Uit eigen beweging had de binderij er een gouddruk op aangebracht. De uitgeverij merkte daarover op: "De omslagen worden uiteindelijk echter bedrukt met inkt in een bepaalde kleur, daar gouddruk een aanzienlijke kostenverhoging meebrengt."

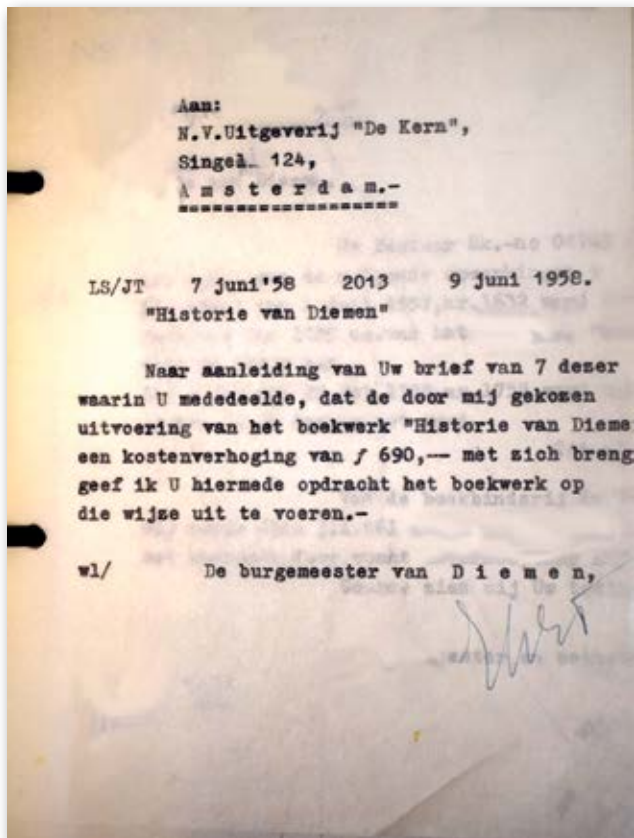
Het wapen van Diemen in gouden opdruk (Archief HKD)

Strumphler Tideman en de schrijver hadden een voorkeur voor een donkerblauwe omslag met gouddruk. De uitgeverij raamde de totale meerkosten op f 690,-, ook vanwege de toegenomen omvang van het boek: 296 in plaats van 280 pagina's. De burgemeester ging daar mee akkoord. Eind juni 1958 stuurde boekbinderij De Ruiters in Zwolle de zending boeken naar Diemen. De zending bleek slechts 961 exemplaren te bevatten.

Het Comité "Boekwerk Historie van Diemen" kwam voor het laatst bijeen op 29 september 1958. Het comité besloot de verkoop te stimuleren door bedrijven aan te schrijven en de drie boekwinkels honderd exemplaren in verkoop te geven met enkele douceurtjes. Burgemeester Strumphler Tideman spoorde de comitéleden aan om in eigen kring het boek te propageren.

***Burgemeester
Strumphler Tideman
spoorde de comité-
leden aan om in
eigen kring het boek
te propageren.***

Opdrachtbevestiging dd. 9 juni 1958 van burgemeester Strumphler Tideman aan uitgeverij "De Kern" (Gemeentearchief Diemen)

Lintje in 1958

Rondom Koninginnedag 1958 kreeg "P.J. ter Beek, Diemen, de Ere-medaille in goud, verbonden aan de orde van Oranje – Nassau (O, K en W)." Vermoedelijk is hij voorgedragen door burgemeester Strumphler Tideman. Het ordeteken ging op 15 september 1960 terug na zijn overlijden.

Overlijden en nakomelingen

P.J. ter Beek sr. overleed op 2 september 1960 in Amsterdam op 82-jarige leeftijd. Hij woonde toen op het adres Ouderkerkerlaan 73. Zijn oudste zoon P.J. jr. was al in 1946 overleden. Johannes Gerardus leefde nog in 1960. Op 2 februari 1994 overleed Margaretha Charlotta Workum-ter Beek in Kampen. Toen was Charlotta Henriette Maria ter Beek de enige overgebleven nakomeling. Zij woonde in Diemen. Het is niet bekend waar en wanneer C.H.M. ter Beek is overleden.

Iedere lezer/gebruiker weet dat het boek van Ter Beek slecht gestructureerd is. Alfred Bakker heeft een index gemaakt. U kunt de index desgewenst als Word-bestand ontvangen: alfredobakker@gmail.com.

NAAM: <u>Beek</u>		P.J. ter	
K.B. 26, Apr. 1958 No. 2		Kwaliteit: <u>de Diemen (O.K.W.)</u>	
<u>nde Heeren Koning. 15/9 '60.</u>			
<u>overleden te Amsterdam. 2-9-1960.</u>			
MILITAIRE WILLEMSORDE		NEDERLANDSE LEEUW	
Gk	C	R ₁	R ₂
Gk	C	R	Br
ORANJE NASSAU: <u>med. 2</u>			
Gk	GO	C	O
			R
			<u>6946</u>
			z
			b
BRONZEN LEEUW:	BRONZEN KRUIS:	VLIEGERKRUIS:	KRUIS V. VERD.:
1	1	1	1
2	2	2	2
3	3	3	3
ERKENT. MEDAILLE:	R. KRUIS MEDAILLE:	VERZ. STER. O.A.:	HUISORD. v. ORANJE:
z.			
b.			

Na het overlijden van P.J. ter Beek in 1960 werd zijn Ere-medaille in goud volgens gebruik geretourneerd naar de overheid (Nationaal Archief, Den Haag)

Epiloog

Enkele leden van het in 1951 ingestelde comité van aanbeveling staken de waardering voor Ter Beeks inspanningen niet onder stoelen en banken.

In 1987 stelden enkele Diemense historici dat Ter Beek "een grote hoeveelheid informatie geeft, vooral over de periode tot 1900. De beschrijvingen daarna worden vooral subjectief, vanuit de belevingswereld van de schrijver, weergegeven. De ordening van het vele materiaal laat te wensen over."

Maar Ter Beek heeft onmiskenbaar een bijdrage geleverd "aan het bewaren van de geschiedenis" met zijn publicaties uit 1934 en 1958.

Bronnen

- Bakker, A., Hendrik Fredrik Puls (1811-1880): "Eenvoudigheid is het zegel van het ware". Schoolmeester, pionier schoolwandkaarten en eerste dorpshistoricus Diemen, in: tijdschrift *Historische Kring Diemen*, jrg. 29, nr. 2-2019, p. 19-27
- Beek, P.J. ter, *Historie van Diemen* (Bussum 1934)
- Beek, P.J. ter, *Historie van Diemen* (Amsterdam 1958)
- Gemeentearchief Diemen inv. nr. 4645
- Mulder, J., H. Blok, K. van Reenen, *Diemen buyten Amsterdam* (Amsterdam 1987)
- Nationaal Archief, Den Haag
- Noordhollands Archief, Haarlem
- Roos, Frank, *Hoofdverhaal P.J. ter Beek* (Ongepubliceerd)
- www.delpher.nl
- www.viewaswie.nl

1984: Wielerploeg Kwantum Hallen

EEN VLEUGJE TOUR DE FRANCE IN DE STRATEN VAN DIEMEN

Taco ten Dam

“Le professeur”. Een wielrenner met een bril op zijn neus heeft binnen de wielergemeenschap binnen de korte keren een bijnaam. Laurent Fignon, de brildragende winnaar van de Tour de France 1984 met vijf etappezeges, de allerbeste wielrenner van dat moment, komt zeker naar de Ronde van Diemen. Walter van Leeuwen, lid van het organisatiecomité, liet er in de Diemer Courant geen twijfel over bestaan: “De afspraak met Fignon is duidelijk. We hebben veel geld uitgetrokken voor deze wedstrijd.”

Bertus Raats

Hoe kwam het dat de top van de internationale wielwereld op 14 september 1984 neerstreek in Diemen voor een historische sportgebeurtenis die zijn weerga in het dorp niet kende? Het toeval een handje helpen leidt soms tot grote zaken. Als Ad de Vries en Bertus Raats, bestuursleden van de Amsterdamse wielervereniging Ulysses bij een kop koffie de Ronde van Diemen 1983 voor amateurs evalueren, komt het gesprek op hun grote wens. Wat zou het mooi zijn als er één grote sponsor is voor de pakweg 6000 gulden waarop de amateurronde is begroot. Tot nu toe moeten de Ulysses-bestuurders langs talloze winkeliers en bedrijven om het bedrag bij elkaar

Bertus Raats (1938-2010) is van onschatbare waarde als chroniqueur van de Amsterdamse en Diemense wielersport.

te schrapen. Raats: “Wij leuren in Diemen dagen langs de deur. Wij moeten praten als Brugman om een geeltje los te krijgen.”

Joop Steenbergen

Dus is het niet zo gek dat De Vries en Raats uitkomen bij Kwantum Hallen. Joop Steenbergen, de sportminded directeur, is op dat moment bezig een professionele wielerploeg te formeren die het vliegwielt moet worden voor een stroom aan publiciteit voor Kwantum. Joop Steenbergen is een rechttoe-rechtaan ondernemer. Makkelijk tussen de mensen, de genen van zijn vader, marktkoopman en een leerschool op het Waterlooplein in Amsterdam. Als zoveel Amsterdamse ondernemers is hij met zijn bedrijf naar het Diemense industrieterrein gekomen. Diemen kent een aantrekkelijk ondernemersklimaat. Ruimte voor nieuwbouw, makkelijk bereikbaar en korte lijntjes naar het gemeentehuis. Kwantum, wielrennen en Diemen: De Vries en Raats besluiten het ijzer te smeden nu het heet is. Ze bellen, ze schrijven en bellen nog een keer. Uiteindelijk mogen ze in de directiekamer van Kwantum hun verhaal doen. Daar maakt Joop Steenbergen echter snel duidelijk dat hij weinig ziet in een amateurronde. Hij wil zijn naam alleen verbinden aan het allerhoogste: de top van de internationale wielwereld. Raats oppert: “Wat denkt u ervan de nieuwe Kwantum-ploeg voor te stellen met een profronde in Diemen, uw eigen plaats?”

Tim Krabbé

Weliswaar met enige overdrijving, maar de Ronde van Diemen voor amateurs staat in de jaren tachtig in de amateurwielwereld bekend als de Hel van het Noorden. Zeker geen Parijs-Roubaix, maar toch: “Een bochtig en kuilerig straatsteentjesparkoers van iets meer dan een kilometer, tussen hoge flats. Het is altijd koud en de waait er rukkerig en hard,” schreef Tim Krabbé. En Krabbé kon het weten. Hij fietste er op 19 april 1980 zijn 504e wielervedstrijd. Het lijden en strijden in het kronkelende parcours in Diemen-Centrum kent de fietsende schrijver Krabbé als de beste: “De meeste renners zijn allang blij als zij het er in Diemen heelhuids afbrengen” Hoe moet je de internationale wielertop daar voor interesseren? Joop Steenbergen weet het antwoord wel: geld.

Internationaal spektakel

En dus ziet hij een koers met internationale toppers onder de rook van Amsterdam wel zitten. Hij stelt één voorwaarde: Geen rondje

om de kerk, maar een internationaal spektakel op het hoogste niveau. Niet alleen een strijd tussen Kwantum en Panasonic van Peter Post, maar ook de Renault-ploeg van Tour de France-winnaar Laurent Fignon wil hij erbij. En dus zet Joop meteen een stevige organisatie met specialisten neer. Kwantum doet de financiële kant, Ulysses de wielertechnische kant en voor de promotie sluit mediagigant Wegener aan. Een van hun bladen, het weekblad *Aspekt*, doet de promotie. Steenbergen gaat echt voor het beste: de straten van Diemen moeten tijdens het Diemer Festijn in september 1984 een strijdtoneel op het hoogste niveau laten zien. Kwantum met zijn toppers als Joop Zoetemelk, Gerrie Knetemann, Hennie Kuiper, de machtige Renaultploeg met Laurent Fignon en de Panasonicformatie van Peter Post. Het is dan voorjaar 1984.

Achtertuintuin van Mokum

Fignon, de superster van dat moment, is een peperdure jongen. "7500, 8000 gulden en hij neemt nog wat ploegmaten mee," weet Nederlands belangrijkste wielrenmanager Peter Bonthuis. Om het voor de buitenwereld aantrekkelijker te maken wordt de Ronde van Diemen verkocht als de Ronde van Amsterdam. "In de achtertuin van een Mokumse behangbaas," schrijft *Het Parool*. Voor Diemen past de ronde goed in het kader van het Diemer-festijn, de traditionele, plaatselijk feestweek.

Blinde Maupie

De Tourwinnaar van 1983 wordt inderdaad gestrikt. Renault belooft schriftelijk met Fignon naar Diemen te komen. De organisatoren van de profronde van Diemen wrijven zich extra in de handen als Fignon die zomer opnieuw met veel overmacht de Tour wint. Maar ook toppers als Phil Anderson, Eddy Planckaert en Kim Andersen zullen erbij zijn. Met deze exclusieve bezetting heeft Diemen, lees Amsterdam, sinds mensenheugenis weer een onvervalste profronde in huis. Maar Joop Steenbergen kent van het Waterlooplein ook de Wet van Blinde Maupie: Eerst zien en dan geloven.

Veel jarigen op wedstrijd

Op vrijdag 14 september 1984 tellen de kassamedewerkers 15.000 bezoekers. Alle wielersliefhebbers uit de omgeving hebben reikhalzend uitgekeken naar "een stukje Tour de France in Diemen". De toegangsprijs is 7,50 gulden, maar veel liefhebbers kunnen gebruik maken van reductiebonnen die in ruime mate verspreid zijn. En langs de kassa bij de Arent Krijtsstraat komen tientallen mensen met hetzelfde verhaal: toevallig hebben ze vandaag een verjaardag in een flat binnen het parcours. Holland op zijn smalst. Langs het parcours van ruim anderhalve kilometer heeft de gemeente Diemen aan beide zijden van de weg een dikke drie kilometer aan dranghekken geplaatst. Op donkere plekken is voor extra verlichting gezorgd. Raats: „De sponsors passen eventuele tekorten bij. We hopen op een meer-opbrengst, want die is dan bestemd voor het Emmakinderziekenhuis.”

De onberekenbare factor van het Hollandse weer heeft Bertus Raats tot het laatste moment in spanning gehouden: "Het maakt je gek. Ik kan de berichten, van Pelleboer wel dromen. Maar moet ik

Joop Steenbergen, eigenaar van Kwantum Hallen met in de jaren '80 het hoofdkantoor in Diemen. Steenbergen sponsorde de Kwantum-wielerploeg en de Ronde van Diemen in 1984

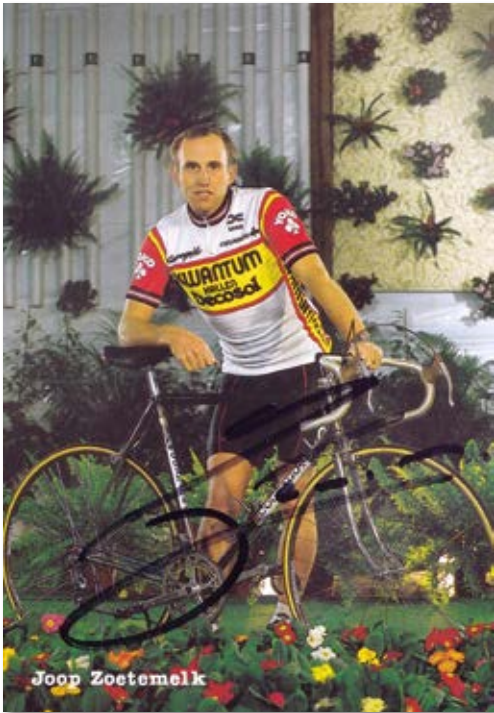

Laurent Fignon (1960-2010)

dan nog met een zeilmakerij in de slag om langs het hele parcours de trottoirs te laten afdekken?"

De wedstrijd

Vrijwel alle toppers staan klaar voor de start die burgemeester Van Dok zal verrichten. Maar al wie er verschijnt, geen Laurent Fignon. Een paar minuten voor het startmoment krijgt de verbouwereerde organisatie een telefoontje. Fignon laat via via weten dat hij vast zat in een Belgische ➤

Joop Zoetemelk in 1984 in het tenue van Kwantum Hallen, gevestigd in Diemen (coll. Taco ten Dam)

file en rechtsomkeert heeft gemaakt naar Brussel. Ondanks de afwezigheid van de tweevoudig Tourwinnaar, maken de wielrenners er een echte strijd van. Phil Anderson en Henk Lubberding wisselen elkaar af in een klein kopgroepje. Joop Steenbergen ziet tot zijn genoegen dat ook de mannen met de naam van zijn bedrijf op het shirt volop meedoen in de strijd. In de eindsprint is Jacques Hanegraaf de sterkste. Ondanks de afwezigheid van Fignon en af en toe een beetje motregen hebben de 15.000 toeschouwers een spektakelstuk gezien.

Epiloog

Joop Steenbergen dient nog een klacht in bij de internationale wielunie (ICU) met de vraag om reglementaire stappen tegen Fignon te ondernemen. Steenbergen twijfelde, net als de hele organisatie van de Ronde van Diemen, aan de geloofwaardigheid van Fignons absentie. Hoe de kwestie verder is afgelopen, is niet duidelijk. Het lijkt erop dat de ICU net als Fignon de Ronde van Diemen niet zo serieus nam als de Ronde van Frankrijk.

Literatuur

- Raats, Bertus, *Wielersport in Diemen*, Ruim een driekwart eeuw in woord en beeld (Amsterdam, 2000)
- www.delpher.nl

Burgemeester Anneke van Dok-van Weele lost het startschot voor de eerste profonde van Diemen op 14 september 1984 (archief Bertus Raats)

Herinneringen aan de ronde van Diemen

OVER TIM KRABBÉ, BERTUS RAATS, KWANTUM HALLEN EN EEN SMAK VAN DE WETHOUDER

Steven Dijk

Het is alweer jaren geleden dat de laatste Ronde van Diemen werd gehouden. Een wielervedstrijd op een stratenparkeers van ongeveer een kilometer. De start en finish was soms in de Oranjelaan, achter de flats van het Van Markenplantsoen, maar meestal in de Rene Cassinlaan ter hoogte van de Nobelstraat. Via de Albert Loethoelstraat, de Martin Luther Kinglaan en de Tobias Asserlaan kwamen de renners weer in de finishstraat. In zijn bundels *Wielerverhalen* beschrijft Tim Krabbé de Ronde van Diemen 1980.

Tim Krabbé

'Zaterdag 19 april 1980. Wedstrijd 504. Ronde van Diemen voor veteranen en liefhebbers. Aantal deelnemers: negentig. Afstand 45 kilometer.

Het rondje ken ik van voorgaande jaren. Een bochtig en kuilerig straatsteentjesparkeers van iets meer dan een kilometer, tussen hoge flats. Het is erg koud en er waait een rukkerige, harde wind die door de flats in vreemde kronkels gedwongen wordt.

De start is een half uur uitgesteld, het lukte niet alle auto's op tijd van het parkeers te krijgen. Terwijl de nieuwelingen nog bezig zijn rijd ik over de trottoirs langs het rondje. Op het lange rechte stuk aan de achterzijde is de wind eerst een muur waar je niet door kan maar 500 meter verder heb je hem mee. Zwaar koersweer.'

Tim Krabbé beschrijft uitgebreid zijn eigen wedstrijd, waarin hij de zestiende plaats behaalt, ondanks een langzaam leeglopende band.

Op 27 juni 2015 is Tim Krabbé de eregast op het eerste festival Kunst in Sport, hij is dan 72 jaar en op de racefiets uit IJburg gekomen. Tijdens zijn praatje merkt hij op dat hij het oude parkeers niet meer heeft kunnen vinden. De nieuwbouw van het winkelcentrum heeft het rondje laten verdwijnen. Ik ben één van de dertig aanwezigen en bied aan dat we na afloop het rondje samen kunnen fietsen. Hij maakt daar gebruik van en nadat we geposeerd hebben voor de Omval voor een foto van Trudy Kroese voor het DiemerNieuws rijden we het rondje in wandeltempo. ➤

Schrijver-wielrenner Tim Krabbé op kop van het peloton in de Ronde van Diemen 1980 (coll. HKD)

Op de hoek van de Tobias Asserlaan en de René Cassinlaan stoppen we wat langer. In deze bocht is ooit een foto gemaakt van een langgerekt peloton met aan de leiding Tim Krabbé in zijn koerstrui van de Weesper wielclub GGMC. Die foto kwam op een speciale uitgave van de eerste publicatie Wielerverhalen, toen waren het er nog maar vier. Die uitgave verscheen in 1980 ter gelegenheid van de start van de Tour de France in Rotterdam. Op 27 juni 2015 heeft Krabbé dat exemplaar bij zich en hij herkent na enige tijd de nieuwe omgeving in het oude plaatje.

Bertus Raats

De Ronde van Diemen werd in die jaren georganiseerd door Bertus Raats, de man achter de Amsterdamse wielervereniging Ulysses. Tim Krabbé beschreef hoe de renners de koers hebben ervaren, ik herinner me vooral ook dat er de ene keer een klein aantal en de andere keer een behoorlijk aantal toeschouwers was en ik hoorde ooit van Bertus Raats dat het ook veel moeite kostte om voldoende premies bij elkaar te krijgen. Bij amateurwielervedstrijden wordt om de ongeveer tien rondjes gesprint om premies die meestal beschikbaar zijn gesteld door de plaatselijke middenstand. Dankzij de Rabobank Amsterdam, die toen nog haar hoofdkantoor in Diemen had en die van oudsher plaatselijke initiatieven steunde, lukte dat toch nog redelijk.

In die jaren kende de Ronde van Diemen meerdere bijzondere deelnemers. Eén daarvan was Dries van Wijhe, een zonderlinge wielrenner, die in 1973 kampioen van Nederland bij de amateurs was geworden voor Fedor den Hertog en Gerrie Knetemann. Dries van Wijhe was zeer christelijk en reed daarom nooit op zondag, tegelijkertijd liet hij zich in die tijd sponsoren door een seksshop uit de buurt van zijn woonplaats Oldebroek. In Diemen werd hij altijd apart genoemd door de speaker, omdat hij geen versnellingen op zijn racefiets had, maar met een vast verzet reed.

In de bundel 'Wielersport in Diemen, ruim driekwart eeuw in woord en beeld, vanzelfsprekend samengesteld door Bertus Raats, mocht ik mijn herinneringen aan de tweede Profronde van Diemen verwoorden:

In Diemen is één keer een profcriterium gehouden, namelijk in september 1984 met als hoofdsponsor de Kwantum Hallen. Een bedrijf waarvan de belangrijkste man een inwoner van Diemen was en tevens een bedrijf dat in die

De zeer christelijke Dries van Wijhe reed nooit op zondag, maar liet zich sponsoren door een seksshop uit de buurt van zijn woonplaats.

In 1986 wint Ad Ruigrok van de Werve, inwoner van Diemen, de wedstrijd voor recreanten met een ronde voorsprong. Applaus van wethouder Steven Dijk (midden), rechts naast hem voorzitter van Ulysses Ad de Vries en daarnaast Bertus Raats (coll. Steven Dijk)

periode de wielploeg van Jan Raas financieel op de weg hield. Ook in 1985 zou de profronde van Diemen plaatsvinden, althans dat was de bedoeling. De grote baas van de Kwantum Hallen stelde als eis dat of de winnaar van de Tour de France, of de wereldkampioen in Diemen aan het vertrek moest staan.

Bernard Hinault

Bernard Hinault was dat jaar de grote favoriet voor de Tour en was niet bereid om naar Diemen te komen. Dus moest en zou de wereldkampioen zich melden in Diemen. Maar de wereldkampioenschappen waren minder dan een week voor de Ronde van Diemen. De organisator van die ronde kon dus onmogelijk twee maanden voor de datum van de koers een schriftelijke garantie geven dat de wereldkampioen per fiets Diemen zou bezoeken. Een inspanningsverplichting was het uiterste wat toegezegd kon worden. Dit tot verbijstering van de hoofdsponsor, die van het slag was, dat dacht dat je met geld alles voor elkaar kreeg.

Het gevolg was dat de sponsor zich eind juni afmeldde voor de tweede Profronde van Diemen. Daardoor is deze ronde een eenmalige gebeurtenis gebleven. Tijdens het wereldkampioenschap hadden de twee sterkste renners in de kopgroep, Argentin en Lemond, alleen oog voor elkaar. Op iets minder dan twee kilometer voor de finish demarreerde Joop Zoetemelk met een moyenne van nul in 't uur (een uitspraak van Jan Raas), maar door een aarzeling van de overige leden van de kopgroep bleef hij weg en werd Joop wereldkampioen.

Joop Zoetemelk

Joop Zoetemelk reed dat jaar voor de Kwantum Hallen. De sponsor van de beoogde Profronde van Diemen en de sponsor van wereldkampioen Joop Zoetemelk was één en dezelfde persoon. Niet een zak met geld was noodzakelijk geweest om de wereldkampioen aan de start te krijgen, een autoritaire knip met de vingers was al voldoende geweest. Sindsdien bekijk ik alle wielervedstrijden met in mijn achterhoofd de gedachte dat in deze sport veel, maar niet alles te koop is.

In 1986 werd ik wethouder van Financiën, Sport en Welzijn. Dat had tot gevolg dat Bertus Raats mij bijna jaarlijks vroeg of ik het startschot wilde lossen of de bloemen wilde uitreiken bij de hoofdwedstrijd, die van de amateurs. Ik deed dat altijd met plezier en liet mij graag ook interviewen door de speaker over het sportbeleid van de gemeente Diemen.

In 1988 was een zogenoemde 'Trimmersrace' onderdeel van de Ronde van Diemen. Een dergelijke race over 20 ronden werd georganiseerd voor recreanten, die een daglicentie van de KNWU moesten kopen om tegen ongevallen verzekerd te zijn. Ik was één van de ongeveer twintig liefhebbers die aan de start verscheen. Ik had eind jaren zeventig een racefiets gekocht van George Bredius, wiens broer een

straatnaam heeft in De Sniep. Wij voetbalden in hetzelfde elftal bij SV Diemen en maakten voor ik wethouder werd eens per week een wielertocht van enkele uren. Die racefiets gebruikte ik sinds 1986 nauwelijks meer, maar de eerste zaterdag van september in 1988 pompte ik de banden stevig op en meldde mij gehuld in een wielertui uit de Tour de France bij de startstreep.

Hartstikke dood

Na een kort interview, deze keer over mijn verzonnen prestaties in de Franse bergen, vertrokken we voor onze 20 ronden. Ergens halverwege de koers raakte ik met mijn voorwiel het achterwiel van een medestrijder. Ik verloor de controle en vloog via de stoeprand op de Martin Luther Kinglaan tussen een lantaarnpaal en enkele toeschouwers door over mijn stuur. Terwijl ik daar nog lag hoorde ik via de luidspreker die aan de lantaarnpaal vastgebonden was dat er een ernstige valpartij aan de achterzijde van het parkoers had plaatsgevonden. 'Eens even kijken wie we missen, ai ai, het is de wethouder in zijn bolletjestrui.' Toen ik wandelend met mijn gehavende fiets en schaafwonden over mijn hele lichaam bij het startpunt was aangekomen hoorde ik van mijn echtgenote dat vlak daarvoor twee jongetjes enthousiast tegen hun vader zeiden: 'Pap, het was een knal, hij is hartstikke dood.' De jaren daarna beperkte ik me maar tot lossen van het startschot.

Wethouder Steven Dijk in wielerkleding feliciteert de winnaar van de Ronde van Diemen 1988. (foto Frits Reurekas, coll. Steven Dijk)

Louis Jonker

CASCADE MACHINEFABRIEK IN DIEMEN

Bert Roest

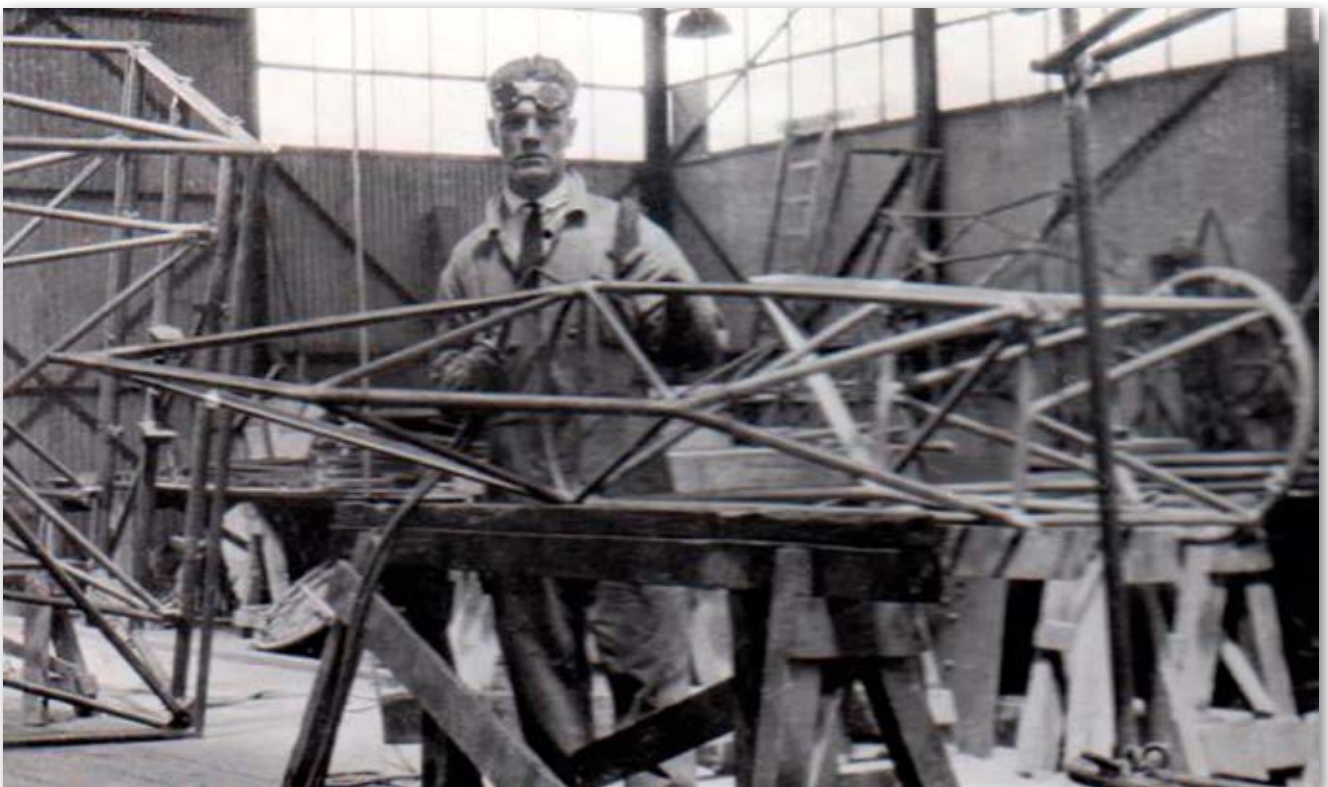
Kwam je voor of kort na de oorlog in Diemen, dan trof je een boerengemeenschap aan. Industrie was er zeer beperkt in het dorp. Je had De Sniep – nu fraaie woonwijk – daar stonden wat fabrieken, zoals NedTeer. Het was hét industrieterrein van Diemen. In de jaren vijftig van de vorige eeuw kwam daar verandering in. Het bedrijventerrein Verrijn Stuart kwam in ontwikkeling. Dagra was een van de eerste bedrijven die er zich er in 1957 vestigde. Minder bekend was de vestiging van Machinefabriek Louis Jonker, later Cascade. Die opende zijn deuren in 1956 aan het Weesperzandpad, nu Weesperstraat, de weg langs de Weespertrekvaart tegenover de Sniep.

Begin

Louis Jonker sr. (1905 – 1979) was in de jaren na 1920 machinebankwerker en lasser bij de Fokkerfabriek op Schiphol. Een vakman met veel ondernemersgeest. Zonder enige 'hogere' opleiding startte hij in 1930 een eigen bedrijf. Ondertussen wel veel cursussen – o.a. machine tekenen – gehad om zich vaktechnisch en qua management te bekwamen. De zaken liepen meteen goed. Eerst alleen laswerk, maar al gauw ook werk met draai-, frees- en schaaftbanken.

Een jaar later huurde hij in de Weteringstraat in Amsterdam een zaak waar Louis al gauw 8 man in dienst had. In 1939 was er weer een forse vernieuwing en een uitbreiding

iets verderop in de straat. Allemaal om grote klanten als Geveke, Koninklijke Marine, KLM, NS en Landstrijdkrachten te kunnen bedienen. Niet alleen Louis was een vakman, ook zijn personeel leverde hoge kwaliteit. Hij schreef voor het nageslacht het volgende op: "Ons goede en betrouwbare personeel was tot 'onmogelijke' dingen in staat. Wij konden praktisch alles maken." Jonker zorgde op veel terreinen goed voor zijn personeel. Vanaf 1943 dwongen de nazi's het bedrijf voor hen reparatiewerk te doen op straffe van sluiting van het bedrijf. Het was een preciaire situatie. In een geheime ruimte boven het bedrijf en onder de woning daarboven waren maar liefst zes onderduikers ondergebracht. Waardevolle machines en materialen waren al eerder ondergebracht bij een pand aan

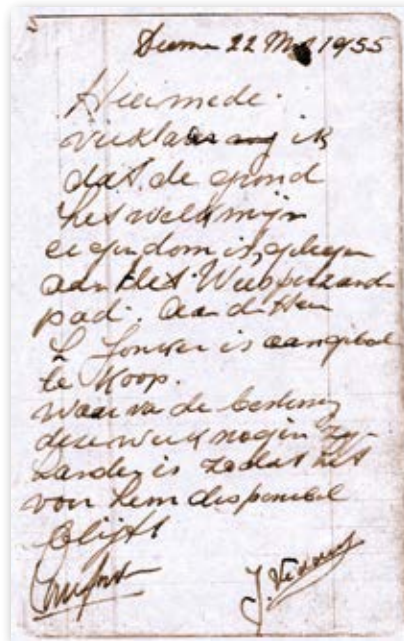
Louis Jonker eind jaren twintig in de Fokker fabriek

de Leidsegracht in Amsterdam. Een pand waar het verzet huisde en waar Louis sr. hand- en spandiensten voor verrichtte.

Vestiging in Diemen

Na de oorlog startte het bedrijf weer op en verwierf het veel opdrachten van Geveke en met name ook voor vorkheftruckbedrijf Hijster in Nijmegen en Caterpillar. Het bedrijfspand aan de Weteringstraat barstte uit zijn voegen met de inmiddels 50 personeelsleden. Louis ging op zoek in Diemen en kwam terecht op de Weesperstraat in Diemen. Hij sprak een voorbijganger aan en vroeg: "Van wie is dat stukje land?" Antwoord: "Dat is van Jacob Vedder. Als je hem wil spreken; hij rijdt daar op z'n fiets." Louis ging er meteen achteraan. Hij vroeg Vedder of hij dat stuk land mocht kopen van hem. Nou, dat kon. Louis pakte een notitieblokje uit z'n auto en schreef een tekstje op. Jacob, die zijn boerderij aan de Ouddiemerlaan had, vond het best en ondertekende het briefje. Geen bedrag genoemd, maar dat is goed gekomen. Het werd uiteindelijk f 2,50 per m².

Briefje: "Koopovereenkomst" tussen Jacob Vedder en Louis Jonker

Dat briefje is nog in het bezit van zoon Louis Jonker jr. (82 jaar). Louis jr. kwam begin jaren zestig na zijn technische studie bij zijn vader in het bedrijf. Net als zijn vader ook een handige en technisch onderlegde vent. Louis jr. zorgde voor klantencontacten, zowel begeleiding van afgeleverde orders als verkoop. In

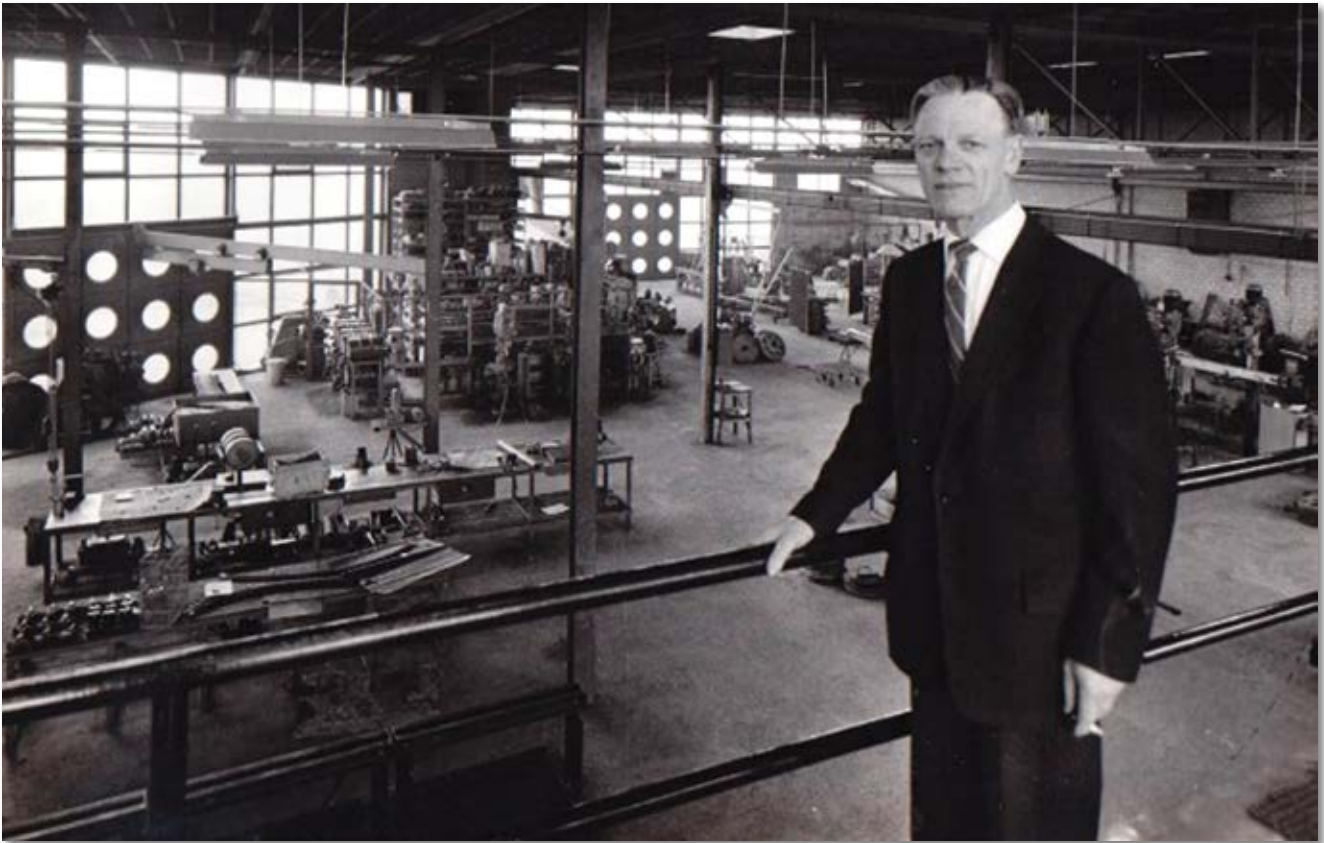
1956 stond het bedrijf er. Een bedrijfsruimte van twee verdiepingen van 1.200 m². Architect Majoor in Bussum maakte de tekeningen voor de bouw van het bedrijf. Louis Jonker sr. en jr. woonden in Bussum. Vandaar. Maar de bouw ging niet van een leien dakje. Uit een meting van de diepte van de zandplaat bleek, dat de betonnen palen 8 meter lang moesten zijn. Daar werden de berekeningen voor de bouw op gemaakt. Die zandplaat bleek vanaf de vaart scherp af te lopen, waardoor de palen 26 meter lang moesten zijn. Extra kosten f 56.000.-. Maar de bouw ging door; de officiële opening was in 1957. Jonker zocht meteen contact met bedrijven in Diemen. Zo verrichtte Saan de verhuizing van de machines van Amsterdam naar Diemen.

Samenwerking met Cascade

Het Amerikaanse bedrijf Cascade kreeg via het vorkheftruckbedrijf Hijster een tip dat er in Diemen een goed bedrijf stond. Cascade maakte geavanceerde vorkheftrucks en wilde een stap zetten op het Europese continent. Directeur Warren kwam naar Nederland ►

De machinefabriek van Louis Jonker in 1956 aan de Weesperstraat. Het toekomstig industrieterrein moest nog ontwikkeld worden. De weilanden zijn daarbij zichtbaar. Door de glazen behuizing – toentertijd revolutionair voor een machinefabriek – dacht de Diemerbevolking dat het een laboratorium was.

Louis Jonker sr. in zijn fabriek

en nodigde Jonker uit om een overeenkomst over samenwerking in de Amerika te ondertekenen. Het betrof vooral het verkrijgen van licenties voor specifieke technieken voor een periode van tien jaar, beginnende in 1959. Dat kwam goed uit, omdat het Diemerbedrijf een heel moeilijk jaar achter de rug had. Veroorzaakt door de 'zwarte periode'. Het betrof 1958, toen in Nederland een rem op de productie van industrie door overheidsmaatregelen was verordonneerd. Met name bestedingsbeperkingen leidden tot het opdrogen van opdrachten. Jonker had vroeger goede contacten met defensie en wist zo veel reparatie-opdrachten bij de luchtmacht in Soesterberg en tankwerkplaatsen te verwerven. Iedereen in het bedrijf kon aan het werk blijven. Sterker nog. Zes jaar later is de bedrijfshal bijna verdubbeld. Burgemeester Strumphler Tideman opende de uitbreiding in 1964.

In 1969 – na afloop van een gentlemen's agreement met Cascade – werd besloten het bedrijf te verkopen aan het Amerikaanse bedrijf. Louis Jonker jr. bleef er tot zijn pensionering werken. "Een prachtige tijd. Ik reisde over de hele wereld en heb er warme contacten aan overgehouden." Cascade bestaat nog steeds, maar is in 1995 verplaatst naar Almere. Louis jr. komt er nog steeds en

Heropening Jonker-Cascade

Onder grote belangstelling is op vrijdag 2 oktober j.l., de nieuwe fabriekshal van Jonker-Cascade, aan de Weesperstraat in gebruik genomen. Uit de toespraak van de directeur bleek dat men bijzonder ingenomen was met deze feestelijke ingebruikneming. In 1959 begonnen met 36 man personeel en een omzet van 8 ton, groeide dit uit in 1964 tot een omzet van 8 miljoen, met 170 man personeel.

Er blijven desondanks toch nog diverse wensen over. Duidelijk werd tot de werknemers gezegd dat het bedrijf er is om winst te maken. De produktiekosten zullen omlaag moeten om de positie in de E.E.G. in te blijven nemen. Daarom hoopt men binnen vijf jaar tot een omzetverdubbeling te komen. Burgemeester Tideman gaf een overzicht van de groei van dit bedrijf in enkele cijfers weer en deelde mede dat er uit het bedrijfsleven 1½ maal zoveel belangstelling is voor industrieterrein in Diemen, dan beschikbaar is. Uw firma was er echter op tijd bij en een nieuwe uitbreiding is reeds gepland. Met een druk op een knop stelde de burgemeester als symbool van de opening een complete geluidsinstallatie in werking. Namens de ondernemingsraad bood het oudste personeelslid in dienstjaren, de heer N. Lakerveld, een sier-raam in de hal van het kantoor aan. Het personeel werd des avonds een feestavond aangeboden.

Diemer Courant, 23 oktober 1964

volgt met interesse alle ontwikkelingen. In de voormalige Jonkervestiging zit nu Veilinghuis De Eland & De Zon, het grootste en oudste veilinghuis van Nederland.

Diemer ondernemersvereniging

Louis Jonker sr. was in het relatief korte bestaan in Diemen (15 jaar) begaan met de contacten tussen de verschillende industriële ondernemers in Diemen. Hij was op de oprichter (7 november 1963) van de Handel- en Industrie-gemeenschap Diemen (HID). De vereniging werd opgericht naar aanleiding van een onveilige verkeerssituatie langs de Weespertrekvaart, waar de gemeente niets aan deed. Bovendien waren veel medeondernemers boos over de wijze waarop de gemeente grond kocht van boeren om er industriegebied van te maken en die grond voor een veel hogere prijs verkocht aan de ondernemers. De grotere ondernemers van Diemen kregen sowieso steeds meer behoefte om zich te organiseren om zo de contacten met gemeente en andere overheidsinstanties meer gestructureerd te laten verlopen. Ook het bevorderen van de onderlinge contacten vond men steeds belangrijker. De HID bracht op deze wijze de Diemense ondernemers bij elkaar. Zo'n vier keer per jaar kwamen de leden, met natuurlijk ondernemer Saan erbij, in Hotel de Kroon aan de Muiderstraatweg bij elkaar. Later ontstond samenwerking met het bedrijfsleven van Amsterdam-Zuidoost.

De door Louis Jonker sr. in 1963 opgerichte Handel- en Industrie-gemeenschap Diemen werd op 15 juni 2011 officieel omgedoopt tot Ondernemend Diemen.

Op 15 juni 2011 werd de vereniging officieel omgedoopt tot Ondernemend Diemen. De bedrijfsvereniging kreeg een andere uitstraling en richt zich vanaf die tijd bewust meer op alle ondernemers in Diemen. Van grote bedrijven tot kleine zelfstandigen.

Alle afbeeldingen zijn beschikbaar gesteld door Louis Jonker jr.

Louis Jonker jr. (82) heeft steeds veel technische hobby's. Zo heeft hij zijn garage omgebouwd tot een groot spoorlijnencomplex. "Allemaal zelfgemaakt"

Ingemetseld in een muur van een Amsterdams badhuis

GEVELSTEEN ‘D’ DIEMER TOOREN’

Wiard Krook

Wie kent een echte Diemense gevelsteen die nooit een Diemense gevel heeft gesierd? Het gaat nu niet over de gevelsteen “De Kerck van Diemen”, die we in het vorige HKD-blad hebben beschreven. Deze steen zit nog steeds illegaal in de Diemense Sint-Petrus’ Bandenkerk ingemetseld.¹ Ook de gevelsteen “D’ Diemer Tooren” laat een redelijk natuurgetrouwe afbeelding zien van de Mariakerk, die indertijd in Oud-Diemen stond.

Vijzelstraat

Voor de herkomst van de gevelsteen “D’ Diemer Tooren” gaan we terug naar het Stadsarchief van Amsterdam (SAA) en bekijken we weer de “Gevelstenen-(schets)boeken van Amsterdamse Huizen” die tussen 1873 en 1877 werden samengesteld door jonkheer Pieter Lopez Suasso (1804-1877).²

Suasso lokaliseerde deze gevelsteen indertijd “Vanaf het Singel rechts”, in de voorgevel van het pand Vijzelstraat 86 te Amsterdam. Hierbij vermeldde hij als tekeningnummer 622/86:

“Basreliëf boven de tweede verdieping, een toren tusschen twee Wapen schilden en onder D’ Diemer Tooren.”³

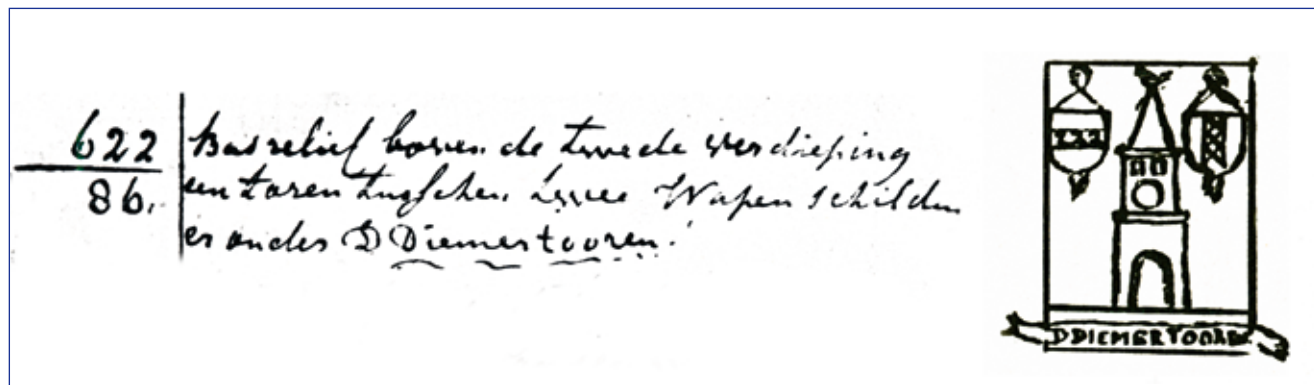
In de publicatie van G. van Arkel en A.W. Weissman uit 1903 over Amsterdamse gevelstenen wordt de ‘Diemense’ gevelsteen in een huis aan de Vijzelstraat 86 wel genoemd, echter zonder afbeelding.⁴

Tussen 1917 en 1920 werden alle panden met een even nummer aan de Vijzelstraat afgebroken. Het Amsterdamse

(foto Wiard Krook)

gemeentebestuur achtte toentertijd de sloop van de rij huizen noodzakelijk voor een betere doorstroming van het verkeer. Dus ook het perceel Vijzelstraat 86 hoek van de Keizersgracht werd gesloopt. Dit gebouw had een hoge halsgevel met de gevelsteen van de Diemense kerktoeren tussen de eerste en de tweede verdieping.

Afbeelding 622/86 uit het Gevelstenenschetsboek van jhr. Suasso, door hem opgetekend in 1876 (coll. Stadsarchief Amsterdam)

Het pand Vijzelstraat 86 hoek Keizersgracht met de gevelsteen 'D' Diemer Toren' circa 1910 (coll. Atlas Dreesman/Stadsarchief Amsterdam)

Uilenburgerstraat

Bij het raadplegen van de Monumentenlijst uit 1928 blijkt dat het pand Vijzelstraat 86 inderdaad was afgebroken. Als nieuwe locatie voor de gevelsteen verwijst de lijst nu naar de Uilenburgerstraat te Amsterdam.⁵

H.W. Alings publiceerde in 1942 zijn artikel "Verdwaalde Gevelstenen" in het maandblad Amstelodamum. Hij had studie gemaakt van verloren gewaande Amsterdamse gevelstenen.

Na een verblijf op het toenmalige gemeentelijk opslagterrein op Uilenburg werd een aantal gevelstenen uit gesloopte huizen in een muur van het in 1924 gebouwde gemeentelijke badhuis, op het adres Uilenburgerstraat hoek Houtkopersburgwal, ingemetseld. Hier vond Alings een aantal vermiste gevelstenen terug. De gevelsteen "D' Diemer Tooren" bevond zich in een poortje naast het badhuis dat leidde naar een sectiepost van de Amsterdamse Stadsreiniging aan de Uilenburgerstraat, thans Nieuwe Uilenburgerstraat 114.⁶

P.J. ter Beek laat in zijn boek "Historie van Diemen" (herziene versie 1958) onterecht enige twijfel ontstaan over de oorspronkelijke ➤

De gevelsteen werd in een poortje gemetseld naast het gemeentelijke badhuis aan de Uilenburgerstraat

Vijzelstraat 86 gefotografeerd vlak voor de sloop voor de verbreding van 1917 (foto Jacobus van Eck/Stadsarchief Amsterdam)

locatie van de gevelsteen: “Deze steen versierde in de vorige eeuwen één der afgebroken huizen in de oude Uilenburgerstraat. Anderen menen, dat hij afkomstig is van een huis in de Vijzelstraat no. 86, hoek Keizersgracht te Amsterdam.”⁷ In een publicatie van H.W. Alings uit 1960 gist de auteur naar de herkomst van de eigenaar van de woning aan de Vijzelstraat 86:

“Kennelijk een inwoner van Diemen die het huis had laten bouwen. Terzijde van de toren met windwijzer en één-wijzer klok zijn de wapens van Diemen en Amsterdam opgehangen.”⁸

In de uitgebreide publicatie “De gevelstenen van Amsterdam” van Onno Boers uit 1992 lezen we een wat uitvoeriger beschrijving:

“Een steen met een kerktoren, geflankeerd door de aan de bovenrand hangende wapenschilden van Amsterdam (rechts) en Diemen (links). Op een brede, losse tekststeen, onder het reliëf staat: D’ DIEMER TOOREN. Formaat 52 x 43 cm (tekststeen 10 x 57 cm). Afkomstig van Vijzelstraat 86.”⁹

De nog ongerestaureerde gevelsteen ‘D’ Diemer Toren’ ingemetseld in een muur van een poortje aan de Nieuwe Uilenburgerstraat 114 (coll. Stadsarchief Amsterdam)

De gevelsteen na restauratie (foto Wiard Krook)

Noten

- 1 Krook 2022, p. 2-6
- 2 Timp 1963, p. 166-183
- 3 Suasso 1873-1878, nr. 622/86, p. 43
- 4 Arkel/Weissman 1903, p. 103
- 5 Monumentenlijst 1928, no. 3387, p. 390
- 6 Alings 1942, p. 38
- 7 Beek 1958, p. 281
- 8 Alings 1960, p. 159-1260
- 9 Boers 1992, afb. 615

Literatuur

- Alings, H.W.: *Verdwaalde Gevelstenen V*, in: Maandblad Amstelodamum, Genootschap Amstelodamum, jrg. 29, 1942, p. 37-38.
- Alings, H.W.: *De Gevelsteen als Document (V)*, in: Ons Amsterdam, jrg. 12, nr. 5, 1960, p. 156-160.
- Arkel, G. van & A.W. Weissman: *Noord-Hollandsche Oudheden*, in: Koninklijk Oudheidkundig Genootschap, 6e stuk, 1903, p. 103.
- Beek, P.J. ter: *Historie van Diemen*, Amsterdam 1958, p. 280-281.
- Boers, Onno W.: *De Gevelstenen van Amsterdam*, Amsterdam 1992, nr. 615.
- Krook, Wiard: *Daer de Diemerkerk in de gevel staet, Gevelsteen ‘De kerck van Diemen’*, in: HKD, jrg. 32, nr. 2, 2022, p. 2-6.
- Lopez Suasso, Augustus Pieter: *Gevelstenen Schetsboeken, 1873-1878*, handschrift, Stadsarchief Amsterdam nr. 1687.

NA 80 JAAR HELDEN UIT AUSTRALIË EN ENGELAND GEËERD

Wiard Krook

Tijdens de voorbereidingen van het boek “Diemens Oorlog” in 2014 ontstond er bij leden van de Historische Kring Diemen interesse om nader onderzoek te doen naar een in de Tweede Wereldoorlog te Diemen neergestorte geallieerde bommenwerper. Frits Reurekas had hier in 1985 in zijn boek “Diemen 1940-1945” iets over gepubliceerd.¹ Zonder deze aantekeningen hadden we waarschijnlijk nooit meer iets van deze tragische gebeurtenis vernomen.

Onderzoek

Belangrijke gegevens voor het aanvullende onderzoek naar de neergestorte Wellington Mark X bommenwerper van de Royal Australian Air Force (RAAF) kwamen onder andere uit het zogenaamde “Verliesregister” van de Studiegroep Luchtoorlog 1939-1945 (SGLO) in samenwerking met het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH). Het register vermeldde dat de ramp om 02.16 uur in de vroege ochtend van 12 juni 1943 in Overdiemen had plaatsgevonden.²

Meer gegevens over de bemanning en de missie van de bommenwerper van het 466 RAAF Squadron (gecodeerd als HE 154) werden ontleend aan de uitgebreide website “462 and 466 Squadron”³

The National Archives

Een rijke bron van informatie betreffende de Australische bemanningsleden waren zeker de archieven van de National Archives of Australia (NAA), die via internet konden worden geraadpleegd.

Over de bombardementsmissie naar Düsseldorf, die werd uitgevoerd onder het commando van het Bomber Command van de Royal Air Force (RAF), was veel te vinden bij The National Archives (NA) in Engeland. Hier konden onder andere de originele Operations Record Books en de Raid Tracks (de vluchtplannen) van het 466 Squadron worden ingezien. Het archief van de Commonwealth War Graves Commission bracht ons ten slotte bij de begraafplaats De Nieuwe Ooster in Amsterdam, waar de omgekomen Australische en Engelse bemanningsleden op de Erebegraafplaats als Crew 49 een laatste rustplaats hebben gekregen.

Onderzoeksteam

De dramatische gebeurtenis in de nacht van de 11^e op de 12^e juni 1943 werd uitgebreid beschreven in het boek “Diemens Oorlog”.⁴ Dankzij pogingen om een noodlanding op het IJsselmeer te maken verrichtte de bemanning een heldendaad door een ramp in Diemen-Noord of Amsterdam-Oost te voorkomen.

Via het bezoekregister van De Nieuwe Ooster kwam de HKD als eerste in contact met Val Rokahr-Green, de volle nicht van Flight sergeant Fletcher William Randall Green, de piloot van de HE 154. Na opsporing in het plaatsje Tatura in de Australische provincie Victoria volgden nog vele uitwisselingen van gegevens en familiefoto's. In 2018 bezocht achternicht Kim en haar echtgenoot Kevin Keeble ons land en het graf van de bemanning van de HE 154.

Met Ad Saan als aanvullend lid van de HKD-onderzoeksgroep werden veel nieuwe binnen- en buitenlandse contacten gelegd met nabestaanden en bekenden van de HE 154 bemanning.

Inmiddels is de in 1985 opgegraven Bristol Hercules-vliegtuigmotor tijdelijk veilig opgenomen in de collectie van het Saan Museum.

Herinneringsplaque

Gezien de reacties na de diverse HKD-publicaties werd het gemis van een herdenkingsplaats in Diemen, ter ere van de moedige bemanning van de HE 154 in Diemen, steeds meer gevoeld. Ook om de toekomstige generaties te informeren over de heldendaden van Crew 49.

Voor de voorbereiding van de ceremonie van 12 juni 2023 (80 jaar na de fatale gebeurtenis) werd het onderzoeksteam van de HKD uitgebreid met Josje Kronenberg-Heijne (bestuurslid van het Comité Diemen 1940-1945) en Netty Nieuwenhoff.

De officiële onthulling van de herinneringsplaque ter nagedachtenis van de historische datum 12 juni 1943, vond plaats op 12 juni 2023. Als locatie werd Fort Diemerdam in Overdiemen gekozen, vlak bij de crash site. Zowel Danielle de Graaff als Trudy Kroese droegen bij aan het ontwerp van deze plaque. ➤

De Australische en Engelse familieleden van F/Sgt. Green en Sgt. Jones met Josje Kronenberg-Heijne van het Comité Diemen 1940-1945 en Ad Saan en Wiard Krook namens de HKD voor de graven van Crew 49 op De Nieuwe Ooster

Buitenlandse gasten

Speciaal voor deze gelegenheid ondernam Mavis Gallienne-Green, een andere nicht van piloot Fletcher Green, de lange reis vanuit haar woonplaats Warragul in de staat Victoria in Australië naar Nederland. "She is in attendance to honour her uncle, Mr. Fletcher William Randall Green" zo luidde haar aanbeveling in fraai Engels.

Ook mocht het onderzoeksteam van de HKD een groep nabestaanden van het Engelse RAF-bemanningslid Sergeant Arthur Sidney Jones begroeten na hun aankomst uit Londen.

Het gaat om twee nichten en een neef van Sidney Jones, namelijk nicht Maria Pittard-Jones met haar echtgenoot Tony en zoon Paul, nicht Kay O'Leary-Jones en neef Sidney Jones met zijn echtgenote Carol Jones.

De Nieuwe Ooster

In de ochtend van 12 juni 2023 bezochten de buitenlandse gasten, vergezeld door vertegenwoordigers van de HKD, het Ereveld op De Nieuwe Ooster met de graven van de moedige Crew 49. Er werden bloemen gelegd. Voor de Engelse familieleden was dit de eerste keer dat ze het graf van hun lang vermiste oom Sid konden bezoeken. Namens haar familieleden strooide Mavis Gallienne-Green wat uit Australië meegebrachte aarde bij het graf van haar zo heldhaftige oom Fletch.

12 juni 2023

De fraaie klanken van de Diemer Harmonie beloofden dat de 12^e juni een belangrijke dag zou worden. Ondanks de warmte kwamen minstens honderd belangstellenden bijeen bij de Batterij op Diemerdam, beter bekend als Fort Diemerdam. Na 80 jaar was er bijzondere aandacht voor de bemanningsleden die tijdens de Tweede Wereldoorlog hier vlakbij hun leven gaven voor onze vrijheid. Het verhaal van moed werd reeds beschreven, echter een officieel eerbetoon was tot nu toe uitgebleven.

Na een onderzoek van de noodlottige gebeurtenis in de vroege ochtend van de 12e juni 1943 namen de Historische Kring Diemen en het Comité Diemen 1940-1945 het initiatief om een herdenkingsmonument te realiseren. Om de in 1985 opgegraven vliegtuigmotor als monument in te richten bleek niet haalbaar. Een console met een informatieve plaquette, geplaatst op een veel bezochte locatie, bleek een respectvol alternatief. Op het laatste moment kon de plaquette nog worden aangevuld met een afbeelding van Sgt. Arthur Sidney Jones, het Engelse bemanningslid.

Veel speciale gasten

Met veel genoegen mocht de organisatie James Buttigieg, als Chargé d'Affaires en waarnemend ambassadeur van Australië, verwelkomen voor de onthulling van het monument.

Als locoburgemeester van Diemen was wethouder Jeroen Klaasse aanwezig. De organisatie mocht verder het HKD-erelid en oud-burgemeester Bob de Hon

Mavis Gallienne-Green, verenigt het graf van haar oom Captain Fletcher William Randall Green met meegebrachte aarde uit Australië

en zijn echtgenote ontvangen. Ook behoorden de oud-voorzitters van de HKD Jaap Haag en John Cuijpers en de oud-voorzitter van de Royal Air Forces Association (1077) Amsterdam Branch, Malcolm Mason MBE, tot de gasten.

Als vertegenwoordiger van de Stichting Halifax Monument Muideren mochten we Guus Kroon begroeten. Tussen de vele bekende en onbekende gasten waren ook een aantal mannen die in 1985 de Bristol Hercules vliegtuigmotor hebben opgegraven en veilig gesteld.

Gast uit Australië

Als eregasten noemen we het buitenlandse familiebezoek die de ceremonie verhieven tot een waardige plechtigheid. Helemaal uit Australië was Mavis Gallienne-Green naar Diemen gekomen. Als volle nicht van piloot Fletcher Green was zij aanwezig om de Australische families te vertegenwoordigen.

Na de recente mededeling dat hun oom op het Ereveld van De Nieuwe Ooster te Amsterdam lag begraven, besloten nicht Maria, haar zus Kay en haar broer Sidney met echtgenoot, echtgenote en een zoon van Londen naar Diemen te reizen. De gastvrijheid van Paviljoen Puur op de locatie Fort Diemerdam (onderdeel van de Stelling van Diemen) maakte de middag tot een herinnering waarbij respect en een ongedwongen samenzijn zich afwisselden. Het optreden van de Diemer Harmonie en de Seaforth Highlanders werd alom gewaardeerd.

Ook konden betrokken familieleden en belangstellenden, die zich waar dan ook ter wereld bevonden, via een livestream meekijken. Uit mail, Instagram- en Facebookberichten blijkt dat er vooral in Australië veel en dankbaar gebruik van werd gemaakt.

Mavis Gallienne-Green bij het graf van haar 'Uncle Fletch'

Toespraken

Voorafgaande aan de onthulling van de plaquette spraken Ad Saan, voorzitter van de HKD, Wiard Krook, HKD-onderzoeker, locoburgemeester van Diemen Jeroen Klaasse en de waarnemend ambassadeur van Australië James Buttigieg. Wiard noemde alle namen, leeftijden en functies van de Crew 49 leden.

Zowel de burgemeester als de ambassadeur benoemden in hun speech de heldendaad van de vijfkoppige bemanning van de Wellington HE 154 als een zegen voor de lokale bevolking van Diemen en Amsterdam.

Ad Saan bedankte uitvoerig de vele vrijwilligers in binnen- en buitenland die hebben meegewerkt om familieleden van de bemanningsleden op te sporen. Verder dankte hij de donateurs van geld en goederen. Zonder de financiële bijdragen van particulieren en de donaties van het (Diemense) bedrijfsleven was dit evenement niet mogelijk geweest.

Ook de docente en de leerlingen van Groep 8 van "OBS Het Atelier" werden uitvoerig bedankt. Onder leiding van juf Brigitte is het Diemense oorlogsmonument door haar school geadopteerd. De leerlingen waren betrokken bij het leggen van de kransen en het hijsen van de vlag.

Literatuur

- **Krook**, Wiard: *De laatste vlucht van Wellington HE-154; 5 geallieerde bemanningsleden komen om in de Overdiempolder*, in: *Diemens Oorlog*, Historische Kring Diemen, Diemen 2015, p. 134-148
- **Middlebrook**, Martin & Chris Everitt: *The Bomber Command War Diaries; an operational reference book 1939-1945*, Barnsley 2014
- **Studiegroep Lucht oorlog 1939-1945** (SGLO) / Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH): *Verliesregister 1939-1945*, 2008, deel 1943
- **Reurekas**, J.F.: *Diemen 1940-1945*, Stichting Uitgeverij Noord-Holland / Gemeente Diemen, Diemen 1985
- Website: **Friends of 466/462 Squadrons Association** <www.466and462squadrons.com>

Onthulling

Het viel de Australische Mavis Gallienne-Green en de Engelse Maria Pittard-Jones de eer te beurt om de herinneringsplaquette te onthullen. Na het klinken van de Last Post volgde een minuut stilte. Tijdens de reveille, die door de Seaforth Highlanders werd vertolkt, werd de Nederlandse vlag gehesen. Josje Kroneberg las het gedicht "Act of Remembrance" waarna de kranslegging plaatsvond. Het plechtige gedeelte van de dag werd waardig afgesloten met het zingen door de schoolkinderen van het Wilhelmus. Het verleden en de toekomst voor vrede.

De foto's bij dit artikel zijn van John Haen, Ad Saan, Jan Kloosterman, Reinout Krook, en Wiard Krook.

Op de achterzijde van de omslag van deze uitgave staat een afbeelding van de plaquette ter herinnering aan de te Diemen omgekomen bemanningsleden van de Wellington HE 154.

Noten

- 1 Reurekas 1985, p. 26-27
- 2 SGLO/NIMH 2008, deel 1943, p. 75
- 3 www.466and462squadrons.com
- 4 Krook 2015, p. 134-148

Sgt. Arthur Sidney Jones (1920-1943)

Een Engelse held eindelijk met een foto

Voor het onderzoek naar de Australische bemanningsleden van de Wellington HE 154 bommenwerper was het Australische nationale archief een rijke bron. Voor het Engelse bemanningslid Sgt. Arthur Sidney Jones, die diende bij de Royal Air Force en was ingedeeld bij het 466 squadron van de Royal Australian Air Force, lag dat anders. De Engelse autoriteiten waren slechts bereid een beperkt aantal gegevens te verstrekken. Op zijn grafsteen werden alleen zijn voorletters, familienaam, dienstnummer en datum van overlijden vermeld. Om onduidelijke redenen ontbrak in de Engelse administratie de vermelding van een geboortedatum en "next-of-kin", de naam van een vertegenwoordiger van de familie. De strenge privacywetgeving in het Verenigd Koninkrijk maakte het vrijwel onmogelijk om eventuele nabestaanden van de in Diemen gesneuvelde militair op te sporen, zeker omdat het een veel voorkomende naam betrof.

Meer onderzoek

Via social media kwamen de HKD-onderzoekers, na een lange tijd vergeefs zoeken, in contact met Dr. Yoke Berry-van Kooij, een in Australië woonachtige dochter van Diemense ouders. Haar speurzin en goede contacten in Australië en Engeland (bijvoorbeeld de organisaties RAF Disclosures en het Joint Casualty and Compassionate Centre) leverden uiteindelijk het geboortjaar en de geboorteplaats van Arthur Jones op.

Na kennismaking met Malcolm Mason MBE, de oud-voorzitter van de Royal Air Forces Association 1077 Amsterdam Branch, kwamen we in contact met Wessel Scheer. Zijn ervaring als speurder naar familieleden van verongelukte vliegtuigbemanningen kwam goed van pas. Het onderzoek kon worden afgerond dankzij waardevolle bijdragen door Brenda Kelly vanuit het Verenigd Koninkrijk.

Familie

Twee nichten en een neef (dochter en een zoon van Edward William Jones, de jongere broer van Sidney Jones) gaven aan op 12 juni graag naar de onthulling van de plaquette bij het Fort Diemerdam te komen. De HKD mocht Kay O'Leary-Jones en haar zus Maria Pittard-Jones verwelkomen. Maria werd vergezeld door haar echtgenoot Tony en zoon Paul. Neef Sidney Jones reisde naar Overdiemen met zijn echtgenote Carol. De laatste rustplaats van hun moedige oom was 80 jaar onbekend voor de familieleden. Het bezoek aan Nederland en Diemen werd dan ook een heel bijzondere gebeurtenis. Maria Pittard beheert namens de familie de weinige foto's waar oom Sid op staat afgebeeld. Zo kon net op tijd de plaquette worden aangevuld met de tot nu toe pijnlijk ontbrekende foto.

Ad Saan, voorzitter HKD

Wiard Krook, onderzoeker HKD

Jeroen Klaasse, locoburgemeester van Diemen

James Buttigieg, Chargé d'Affaires van Australië

Diemer Harmonie

Groep 8 van OBS Het Atelier

Seaforth Highlanders

De officiële onthulling van de herinneringsplaquette door Mavis Gallienne-Green uit Australië en Maria Pittard-Jones uit het Verenigd Koninkrijk

REACTIES PER MAIL, INSTAGRAM EN FACEBOOK

Maria Pittard, London, United Kingdom

A search of many years finally ended! Our very special day on Monday 12th June. Thank you so much Ad and your team that really looked after us so well. Our family are so grateful for everything. A truly unforgettable day. xxx.

Mavis Gallienne-Green, Warragul, Victoria, Australia

I was fortunate to attend this very moving ceremony. A very big thank you to Ad Saan and his team for a wonderful day to commemorate the crew HE154. 80 years and they will be remembered.

Tim Lucey, Artarmon, New South Wales, Australia

Thank you so much for all you have done to commemorate these heroes. Many of my family from around Australia were watching. I wish I could have been there but the ability to watch the live stream was so amazing. You have done an incredible job and I hope to come visit you soon. Bravo. Cheers.

Steve Milliken, Clandulla, Australia

Thank you very much. It was wonderful to watch and appreciated. We could not see the monument up close, when you have a chance could you please email some good photo's, thank you.

Marion Mackenzie, Australia

Dear Ad and all members of the Diemen History Group. Thank you very much for including us in the invitation to join the livestream of the ceremony unveiling the monument of Crew 49 Flight HE 154. Several people in my History Group joined from their own homes at 10 p.m. our time. Congratulations on the success of the event and for achieving what you set out to do several years ago. It was wonderful that the five airmen were honoured in such a way. Having become so involved in trying to find relatives of Kenneth Fletcher, it was very satisfying to know that we had achieved that connection for the occasion. I was not sure if Kenneth's nephew (Gary Litherland) was mentioned or any messages were sent from that family, but the two women who were nieces of the other airmen represented all the families well. The Australian acting ambassador made a very good speech and the wreaths were impressive. I heard my name amongst those being thanked. It was lovely to be acknowledged that way.

On Monday morning (our time), three of us placed flowers in the Sherwood Cemetery next to the plaques there for both Kenneth's parents. Then at 2 p.m. (our time) six of us placed flowers at the Graceville War Memorial under a plaque honouring the dead of World War Two. The memorial is adjacent to a sporting (cricket) field where we believe Kenneth Fletcher was a promising player prior to the war.

Regards, Secretary Oxley-Chelmer History Group, Brisbane, Queensland, Australia

Gerard Overmars, Weesp, Nederland

Jullie hebben een bijzondere gebeurtenis gemaakt van de onthulling van het monument. Ik vind het prachtig dat op deze wijze de bemanning is geëerd. Ook de betrokkenheid van de school was heel mooi. Hartelijk dank voor de uitnodiging. Ik heb dit zeer gewaardeerd. Vriendelijke groet.

Yoke Berry-van Kooij, Keiraville, New South Wales, Australia

Hierbij wil ik laten weten hoezeer ik jullie beiden en de 'Historisch Kring Diemen' bewonderd heb tijdens de ceremonie voor het onthullen van het monument voor de bemanning van de HE 154 die 80 jaar geleden hun leven verloren.

Dat vrijwilligers die zelf de Tweede Wereldoorlog niet hebben meegemaakt zoveel empathie kunnen opbrengen voor de buitenlandse mannen die in 1943 in Diemen omkwamen, is buitengewoon: het regelmatig leggen van bloemen op de begraafplaats van de bemanning van de HE 154 in Amsterdam; de jarenlange vastberadenheid om het monument in Diemen te plaatsen; en de aangename ontvangst van de nabestaanden die de ceremonie kwamen bijwonen. Ik dank jullie, ook namens familieleden, voor alles en ook voor de live streaming van de ceremonie die mensen van ver weg verenigde. Met vriendelijk groet.

Ger Boogmans, Nederland

Perfect Wiard en alle anderen van jullie groep die dit mogelijk gemaakt hebben.

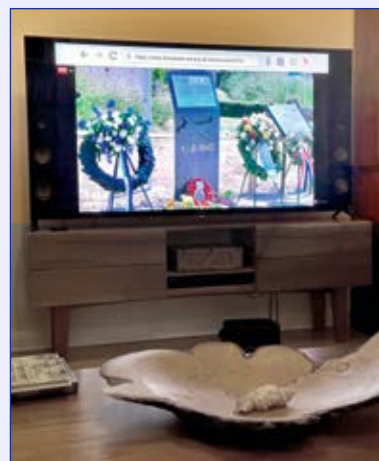
Lisa Groeneveld, Melbourne, Australia

Good morning from Australia. I wanted to email to send heartfelt thanks, for firstly being able to attend the ceremony via livestream, and secondly to again thank all the volunteers involved for their efforts over the past years in bringing this to fruition.

It is very much appreciated that the sacrifices made by all on board HE 154 (in our case - Fletcher Green) will be remembered and their resting places protected.

We hope to be able to visit the Netherlands in your summer 2024 to pay our respects, visit the monument and perhaps thank you in person.

Below, a photo of the livestream in our living room, it looked like a beautiful day. Kind regards.

Tiana Adair

Thank you so much for posting this one. Wonderful photo. Lest We Forget.

Irina Pelley

Amazing well done and something to be proud of.

Can Salih

Amazing.

Michael Gigney

Words cannot say how I feel. May they now rest in peace.

Linda Myers, United States

I am thrilled that you will be there. It is wonderful to see a photo of Arthur Sydney Jones, my Mom's cousin.

Laurie Clarke-Mell, Sydney, Australia

Thank you for remembering our wonderful young men. I watched the livestream and was very moved at the esteem in which the crew were held. I am glad that some family members were able to attend and I wish I could have been there but it's a long way from Sydney Australia. Maybe one day I will get to visit and pay my respects.

1962-1976: De Zwarte Schapen op Sportpark De Diemen

DE DIEMENSE PERIODE VAN EEN AMSTERDAMSE VOETBALCLUB MET EEN DIEMENSE GELDSCHIETER

Taco ten Dam

De Amsterdamse voetbalvereniging De Zwarte Schapen voetbalde van 1962 tot 1976 op Sportpark De Diemen. De Diemense periode van De Zwarte Schapen, opgericht in 1959, is niet onopgemerkt gebleven. Voorzitter en suikeroom Kurt Vyth, de altijd op publiciteit jagende eigenaar van accufabriek ACIFIT DIEMEN, speelde daarbij een grote rol. De Diemense periode van De Zwarte Schapen is een van de vele schakels in de clubgeschiedenis die voorlopig is geëindigd bij het huidige Almere City FC.

BVC Amsterdam

De voorgeschiedenis van De Zwarte Schapen heeft te maken met de introductie van het betaald voetbal in 1954 in Nederland. In de hoofdstad is de Betaald Voetbal Club Amsterdam, kortweg BVC Amsterdam, de eerste club die aanhaakt bij de nieuwe ontwikkelingen. Met een aantal andere clubs negeert BVC Amsterdam de Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond (KNVB). De clubs richten een eigen bond op: de Nederlandse Beroepsvoetbalbond (NBVB). Terwijl de toonaangevende Amsterdamse clubs Ajax, Blauw Wit, DWS en De Volewijckers lid blijven van de KNVB, haalt BVC Amsterdam bij die clubs hun beste spelers weg.

De broodvoetballers avant la lettre die het prima vinden zich voor zijn hobby te laten betalen, happen toe. Zo lopen van Blauw Wit Hannie Tolmeijer en Herman van Raalte en Hans Boskamp van Ajax over naar de nieuwe club. Van DWS komt Jos Vonhoff en van De Volewijckers Cees Kick. Vooral de manier waarop de spelers bij hun club vertrokken, zet daar kwaad bloed. Met onmiddellijke ingang zeggen zij hun amateurlidmaatschap op en gaan zonder enige geldelijke vergoeding aan de oude club spelen in de 'wilde' profbond.

In de Amsterdamse voetbalgemeenschap is de kersverse BVC Amsterdam een outcast, een zwart schaap. De BVC pikt die aanduiding meteen op als geuzennaam. Op het shirt prijkt zelfs het zwarte schaap als logo. Als het elftal op matchday voor een "thuiswedstrijd" het veld van TDW in Duivendrecht opkomt, neemt het ook een levensecht zwart schaap mee. Het beest staat gestald bij een boer in de buurt. ➤

Thieu Filippini, ex-Zwolsche Boys, was kandidaat voor de spitspositie van BVC Amsterdam, maar bleef bij D.V.A.V. dankzij Joop Niemans. Filippini kreeg een baan bij betonfabrikant Joop Niemans en woonde op het landgoed Betlem waar Niemans op dat moment eigenaar van was (Het Nieuwsblad voor Sumatra, 3 juli 1954)

Hannie Tolmeijer speelde voor BVC Amsterdam en was in 1959 speler-trainer van De Zwarte Schapen (coll. Taco ten Dam)

Hans Boskamp verliet in 1954 Ajax voor BVC Amsterdam (coll. Taco ten Dam)

BVC Amsterdam op 28 augustus 1954 op het veld van TDW in Duivendrecht waar een deel van de thuiswedstrijden werd gespeeld

Fusie met DWS

De start van het betaalde voetbal in Nederland leidt tot veel onrust. De KNVB ziet snel in dat de nieuwe ontwikkeling niet tegen te houden is en fuseert met de vrije jongens van de NBVB. Het betaalde voetbal gaat nu ook officieel van start in Nederland. BVC Amsterdam, die het Olympisch Stadion gaat bespelen, heeft in Amsterdam plotseling concurrentie van de gevestigde clubs met grote aanhang in de buurten: Ajax, Blauw Wit, DWS en De Volewijckers. Er komen te weinig toeschouwers omdat de prestaties op het veld tegenvallen. De hoge stadionhuur is niet meer op te brengen. De "redding" komt door een fusie met DWS die in werkelijkheid een verkoop van de club is. DWS, lees de liftenfabrikant Dé Stoop, koopt daarmee een plaats in de Eredivisie. De nieuwe combinatie DWS/A gaat spelen in het Olympisch Stadion. Ook het logo met het zwarte schaap komt mee, maar de BVC Amsterdam-supporters van het eerste uur voelen zich gepasseerd. Op de tribunes van het stadion zitten DWS- en Amsterdam-supporters zelfs gescheiden. Als ook de sportieve prestaties van DWS/A

achterblijven, neemt de ontevredenheid van de ex-BVC Amsterdam-supporters hard toe. Het verlies in de laatste minuut tegen NAC op 12 april 1959 voor amper 7000 aanwezigen in het ongezellige stadion, is voor hen de grens. In het stamcafé van Ko te Paske in de Amstelstraat wordt een drastisch besluit genomen.

De Zwarte Schapen

Op 20 april 1959 keren zij DWS/A de rug toe en richten De Zwarte Schapen op. De nieuwe club moet op het laagste amateurniveau starten. Natuurlijk is er geld en ondernemingsgeest nodig. De met accu's steenrijk geworden

Lucifermerk van Café De Zwarte Schapen waar De Zwarte Schapen werd opgericht

Ko te Paske, een van de oprichters van De Zwarte Schapen

Diemense ondernemer Kurt Vyth wordt gevraagd de ambitie te helpen waarmaken om zo snel mogelijk het betaalde voetbal te bereiken. Het is de uitdaging het DWS/A van Dé Stoop flink dwars te zitten. Maar ook van Blauw Wit uit de Kinkerbuurt en Ajax, de club van de middenstand uit Oost, moeten ze in het café van Ko te Paske niets hebben. Enigszins pesterig stelt Kurt Vyth dat het Rotterdamse Feyenoord het grote voorbeeld voor hem is.

Kurt Vyth

Met veel te goede voetballers voor het niveau sprint De Zwarte Schapen door de onderafdeling van de Amsterdamse Voetbalbond. Hannie Tolmeijer, speler/trainer, speelt kort daarvoor nog bij Blauw Wit in de eredivisie. Elk nieuw seizoen stappen profs over naar De Zwarte Schapen. Zoals Sjaak Brockx die voor Ajax en DOS heeft gespeeld. En Piet Witschge, de vader van Rob en Richard, die komt van Blauw Wit. Het is voor iedereen in de Amsterdamse voetbalwereld duidelijk dat die niet alleen voor de gezelligheid naar De Zwarte Schapen komen. Een bewijs voor zwarte betalingen ontbreekt voorsnog. In amper vijf jaar tijd stoot de club door naar de tweede klasse van de KNVB. De extreem ambitieuze uitdaging, de poenerige bluf en het no-nonsense imago van Kurt Vyth passen perfect bij de club. Een buitenbeentje, een outcast, Kurt

Kurt Vyth, eigenaar van accufabriek Acifit Diemen, was in de Diemense periode voorzitter en geldschietter van De Zwarte Schapen

Vyth voelt zich op veel momenten ook een zwart schaap. Hij hunkert voortdurend naar erkenning, respect en waardering van zijn omgeving. Hij omringt zich constant met grote namen in de voetbal- en wielerveerd. En heeft hij Prins Bernhard niet met de helikopter naar Diemen laten komen om zijn nieuwe fabriek op het industrieterrein Verrijn Sturt te openen?

Diemen

Of het aan de Diemense of Amsterdamse relaties van Vyth ligt of niet: De Zwarte Schapen krijgt in 1962 voetbalvelden toegewezen in Diemen. De gemeente Amsterdam koopt dan in Diemen Sportpark De Diemen. In Amsterdam worden clubs verdreven van hun veld in de stad. Hun recreatiegrond is nodig om te bouwen. Voor sommige clubs is de overplaatsing naar de uithoek in Diemen de doodsteek. Zij verliezen de band met hun buurt, de jeugd blijft weg en het ledental droogt op. D.V.A.V., nu sv Diemen, is de onbetwiste voetbalclub van Diemen. Daar, aan de Ouderkerkerlaan, spelen de Diemenaren, jong en oud. Met de nieuwkomers hebben zij niets. En zo verdwijnt bijvoorbeeld Amstel, de eerste club van de Ajax-sterren Wim Suurbier en Piet Keizer, van het voetbaltoneel.

Maar De Zwarte Schapen heeft daar geen last van. Naarmate de successen jaar voor jaar aaneenrijgen, neemt de publieke belangstelling van Amsterdammers voor de wedstrijden van De Zwarte Schapen in Diemen toe. Waar de meeste dorpsbewoners voor de wedstrijden van D.V.A.V. op de fiets of wandelend naar de Ouderkerkerlaan gaan, komen bij thuiswedstrijden de 1000 tot 2000 Amsterdamse supporters van De Zwarte Schapen met de auto. Dat leidt dan tot lange files op en chaotische parkeertaferelen langs de Muiderstraatweg. Bij herhaling botsen de Rijkspolitie mannen van Diemen met de foutparkeerders. Het komt zelfs even tot een verbod om in Diemen te spelen.

Trip naar Israël en zwart geld

De combinatie van markthandelaren, horecabazen en voorzitter

de luidruchtige Kurt Vyth straalt niet bepaald het imago van vrome koorknepen uit. De aanhang van de club brengt niet altijd een gezellige sfeer mee op de Amsterdamse velden. Als de geruchten weer rondgaan dat er betaald wordt bij de amateurs van De Schapen, komt voorzitter Kurt Vyth altijd met een ontwijkend antwoord. Die Amsterdamse clubs? "Die zijn jaloers op de prestaties." Geen amateurs? Gerommel met geld? "Niets van waar. Ik betaal niet. Ik versier het alleen een beetje. Toevallig ben ik financieel in staat nu en dan eens "iets" te doen. Zo heb ik vorig jaar de spelers een trip naar Israël cadeau gegeven na het behalen van het kampioenschap en af en toe bied ik de belangrijkste leden van de club een groot diner aan met cabaret." Als de KNVB echter wel onregelmatigheden in het financiële beleid ontdekt, moet ➤

Winst en verlies in Israël

TEL AVIV, zondag
De Israelische voetbalkampioen Hapoel uit Petachikvah heeft met 4-3 van Volendam gewonnen. De ruststand was 2-2.

Na 18 minuten had Volendam een 2-0 voorsprong, maar kort na de rust geraakte doelverdediger Kwakman gewond en moest uitvallen. Alle drie doelpunten van Volendam werden gemaakt door midvoor Dick Tol.

In Ramleh bij Tel Aviv wonnen „De Zwarte Schapen” uit Amsterdam met 3-2 van Hapoel uit Lod, dat pas naar de eerste divisie gepromoveerd is. „De Zwarte Schapen” leidden na tien minuten reeds met 2-0. De Amsterdamse doelpunten werden gemaakt door middenvoor Kroes in de eerste en 25e min. en door linksbuiten Remaker in de 10e min.

Zwarte Schapen in Israël gelijk

TEL AVIV, vrijdag (AP). — De Amsterdamse derdeklasser De Zwarte Schapen heeft tegen Hapoel uit Beersheba (Israël) gelijkgespeeld. De score was 1-1.

Volendam verloor van Hapoel Tel

Kurt Vyth betaalde in 1964 voor de selectie van De Zwarte Schapen een snoepreisje naar Israël (De Telegraaf, 30 september 1963 en Het Parool, 4 oktober 1963)

het voltallige bestuur weg en mag de club alleen door met een toezichthouder van de KNVB. Concentratiekamp-overlevende Kurt Vyth spreekt cynisch van een Verwalter. Zwarte betalingen aan spelers ontkent Vyth ten stelligste. Maar in latere jaren worden de zwartgeldbetalingen uit de beginjaren wel bekend. Spelers van toen geven dat openlijk toe en noemen de bedragen erbij.

Zwart schaap in Muiden

Een curieus voorval vindt plaats op sportpark De Diemen. Johnny Kraaykamp heeft tijdens een Fietsieval (het zijn de jaren '60!) in het Olympisch Stadion een zwart schaap gewonnen. Kurt Vyth koopt namens De Zwarte Schapen het schaap van Kraaykamp om als mascotte te dienen bij de thuiswedstrijden. Het dier wordt losgelaten op het trainingsveld in Diemen. Maar als de spelers komen trainen, is het dier in geen velden of wegen te zien. Kort hierna krijgt de Rijkspolitie van Diemen een melding dat er een zwart schaap op de rijksweg in Muiderberg is aangetroffen. De club kan zijn mascotte terugkrijgen als de aangerichte schade in Muiderberg wordt betaald. Het schaap

In het logo van de supportersclub van Almere City FC is het zwarte schaap nog steeds aanwezig

heeft daar in een tuin lingerie opgegeten en schade aan het groen aangericht. Terug in Diemen, wordt het schaap ondergebracht bij een bevriende Diemense veehouder. Het is voortaan weer elke zondag present zijn bij de voetbalwedstrijden. Bij een kampioenwedstrijd in Edam moet het schaap thuisblijven op last van de dierenbescherming die de manier waarop het schaap vervoerd zou worden, ten strengste afkeurt.

Almere

Als de machine in het seizoen 1964-1965 hapert en De Zwarte Schapen voor het eerst in 5 jaar geen kampioen wordt, stapte Kurt Vyth als bestuurslid op. Vyth blijft wel adviseur, maar stort zich op een nieuw prestigieus project: een wielerszaag in de RAI in Amsterdam. Kosten bijna een half miljoen gulden.

In 1976 fuseert De Zwarte Schapen met A.V.V. Argonaut en vertrekt uit Diemen. Daarna verandert de club nog vier keer van naam: FC Sloterpas, weer De Zwarte Schapen, na vertrek naar Almere Sporting Flevoland, FC Omniworld en ten slotte vanaf 2010 Almere City FC. Op 11 juni 2023 promoveerde Almere City naar de Eredivisie met Ajax-Almere in het verschiet. Die pot had Kurt Vyth graag gezien. ✍

Kurt Vyth haalde vaak op creatieve manier de media. Zo liet hij Johnny Kraaykamp een zwart schaap winnen bij een loterij en kocht het schaap vervolgens van hem om als mascotte te laten dienen. Het schaap zorgde daarna voor nog meer publiciteit (Het Parool, 31 augustus 1967)

Literatuur

- Bevelander, Mart, Taco ten Dam, Fred Lunstroo, Tinus Post en Mart Pullens, *75 Jaar Sv Diemen 1931-2006* (Diemen, 2006)
- Hoof, Marcelle van, *De Lieverdjes, Opkomst en ondergang van F.C. Amsterdam* (Amsterdam, 1999)
- www.delpher.nl
- www.wikipedia.nl

1961: Diemen wil de Bijlmermeer

HET BLAUWE BOEKJE VAN BURGEMEESTER TIDEMAN

Frank Roos

Zevenduizend inwoners telt Diemen begin jaren vijftig. Het dorp is overzichtelijk. Alles speelt zich af rond de drukke verkeersweg tussen Amsterdam en 't Gooi. Daar liggen de winkels, daar staat het gemeentehuis en daar zijn de plaatselijke cafés. Rondom liggen weilanden en boerderijen langs knusse dorpsstraten.

Weesperkarspel gewild

In de verte ligt Weesperkarspel, een van de grootste gemeenten van het land, qua oppervlakte. Niet als het gaat om inwonertal. Dat was amper zestienhonderd, want het gebied strekte zich uit over polders en landelijke gebieden met een agrarisch karakter. Op een kaart uit 1869 staat dat het 4668 bunders land telde – zoals dat destijds gemeten werd. Weesperkarspel grensde in het oosten onder meer aan Naarden en Weesp en in het westen aan Ouder-Amstel en aan Diemen. Dat gebied bestond voornamelijk uit de voormalige polder Bijlmermeer.

Uit 1952 dateert een plan van de Provincie Noord-Holland om Weesperkarspel op te heffen en bij naburige gemeenten aan te laten sluiten. De Bijlmermeer, die aan Duivendrecht grenst, zou aan Ouder-Amstel toekomen. Amsterdam, dat grote plannen maakte om het enorme woningtekort op te heffen, lonkte naar de polder, ook al grensde die niet aan de stad. Na de plannen voor grootschalige woningbouw in het westen van de hoofdstad, zijn nergens nog gebieden waar veel huizen gebouwd kunnen worden. De Bijlmermeer moet een geheel nieuw woongebied worden, en Duivendrecht en Diemen moeten qua woningen fors uitbreiden.

Bedreiging zelfstandigheid

Snel wordt duidelijk dat het Rijk er niet voor voelt het nieuwe woningbouwgebied aan Amsterdam toe te wijzen. Daar zit veel politiek achter. De hoofdstad wil dringend de woningnood van tienduizenden gezinnen opheffen door hoogbouw te realiseren. Het rechtse kabinet van die jaren eist laagbouw in de Bijlmermeer en blokkeert de ambitie van Amsterdam om honderdduizend dan slecht gehuisveste inwoners, aan nieuw onderdak te helpen. De stad begint tóch alvast met de plannen door afspraken met Weesperkarspel te maken.

Met zand uit het IJmeer en uit de Vinkeveense Plassen wordt door de dienst Publieke Werken van Amsterdam de Bijlmermeer opgespoten en voorbereid op een omvangrijk bouwplan. Het duurde jaren voor een besluit over het gebied genomen werd. Amsterdam claimde het gebied, dat door het Rijk bij voorkeur aan Ouder-Amstel was toegewezen. Diemen blies in die strijd een dapper deuntje mee. Dat was uit puur lijfsbehoud. De pas aangetreden burgemeester Strumphler Tideman begreep dat een herindeling van het gebied de zelfstandigheid van Diemen zou kosten.

Brochure

Als begin jaren '60 de kwestie hoog opspeelt, en alles erop wijst dat de Bijlmermeer van Amsterdam zal worden, verschijnt een uitvoerige brochure waarin Diemen de nog te bouwen Bijlmermeer opeist: het boekje van Tideman. Achter een fel blauwe kaft, dán al de huiskleur van Diemen, wordt gewaarschuwd voor het spookbeeld van Amsterdam als koepel voor de hele regio, van Utrecht tot Waterland, van Halfweg tot Weesp.

“Van oudsher” beweert de tekst, is de bevolking van de Bijlmermeer georiënteerd op Diemen. Het zal ►

Brochure 1962

het voornaamste argument van de gemeente blijken om de Bijlmermeer naar zich toe te trekken.

Diemen had in de jaren '50 al bezwaar gemaakt tegen indeling van de polder bij Ouder-Amstel. Het argument van de provincie was destijds dat het agrarisch karakter van de Bijlmermeer nauw aansloot bij dat van Ouder-Amstel. Destijds al hadden de Diemenaren verdedigd dat de Bijlmerbewoners naar hun dorp kwamen voor boodschappen, en dat ze ook aangesloten waren bij Diemense organisaties, denk aan de afdeling Diemen van de Hollandse Maatschappij voor Landbouw...

Maar, betoogde het boekje, sindsdien waren de plannen voor de polder drastisch gewijzigd. Er zouden woningen moeten komen voor zo'n honderdduizend Amsterdammers. En dat zou Amsterdam kunnen doen, maar ook een nieuwe randgemeente aan de oostkant van de stad. Natuurlijk veegde Diemen de vloer aan met de prognose dat Amsterdam ging bouwen voor mensen die in de havens en de grote industrieën werkten. De Bijlmermeer zou voor hen te ver weg zijn. Het zat anders, beklemtoonde de gemeente. Je moest rekening houden met doorschuiven van groepen bewoners. De laatste jaren, zo stond er, verhuizen veel Amsterdammers naar Diemen, naar Heiloo, Krommenie, Westzaan enzovoort. Wellicht vinden ze het woonklimaat daar gunstiger. En, schreef Diemen, het zag er niet naar uit, dat in die tendens veel verandering zou komen.

Onzin

Het boekje voorspelde dat de Bijlmermeer in de eerste plaats de woonwijk zou worden voor de werkers in het industriegebied Amstel. Het zou onzin zijn, meenden ze in het raadhuis aan de Hartveldseweg, te denken dat die mensen allemaal per se Amsterdammers moesten blijven. Deze bewoners gaan zonder meer van een andere gemeenschap deel uitmaken. Met andere woorden: als ze verhuizen hebben ze Amsterdam niet meer nodig. De plicht van de stad om hen te verzorgen, vervalt daarmee, was de stelling.

Pagina's lang toont het boekje van Tideman foto's van keurige nieuwe wijken en van bouwactiviteiten in Diemen. Woningen aan het Wilhelminaplantsoen en aan de Prinses Beatrixlaan – ze staan er nog altijd. Het moest maar duidelijk zijn: sinds de oorlog heeft Diemen volop woningen gebouwd. Natuurlijk is voor de opgave in de Bijlmermeer een omvangrijk technisch apparaat nodig en Diemen heeft een organisatie die daarvan prima de basis kan worden. Het moet mogelijk zijn de nodige werkzaamheden in overleg met Amsterdam uit te voeren. In de kranten benadrukt de gemeente Amsterdam met enig plezier dat Diemen op dat moment... 31 ambtenaren telt en... oh ja: vier werksters.

Mensenpakhuizen

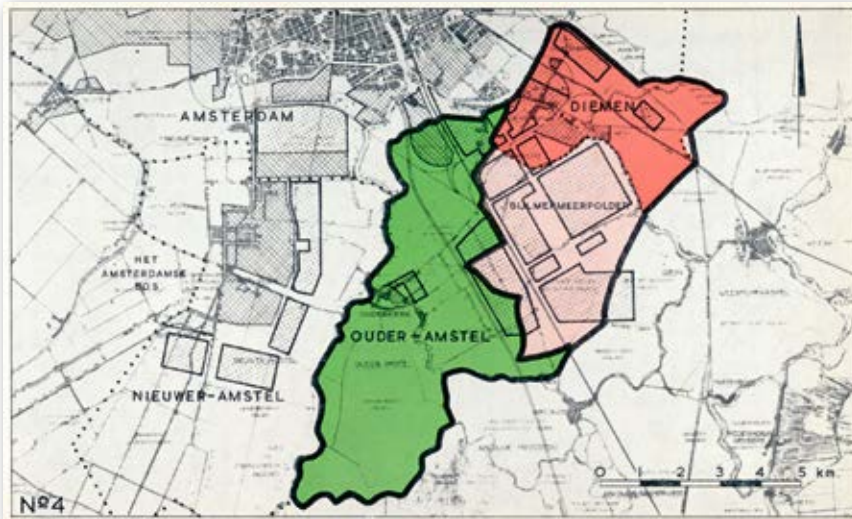
Ongeveer in diezelfde tijd waarschuwt een wethouder van Diemen dat de grote stad voor het merendeel uit mensenpakhuizen is gaan bestaan. Kortom de strijd is pittig. De muis trapt stevig tegen de olifant, want, uit kranten mag dan blijken dat de hoofdstad de klus beter aan kan omdat het ambtenarenapparaat ervoor toegerust is, maar Diemen betwijfelt dat. De vraag is: zitten de Amsterdamse stedenbouwers nu tijdenlang niets te doen, of moet Amsterdam net zo goed extra mensen aantrekken om de Bijlmermeer aan te leggen en te bebouwen?

Volgens hoge ambtenaren van Bouw- en Woningtoezicht zouden de afdelingen van Amsterdam zelfs onderbezet zijn, waardoor zij onvoldoende toezicht kunnen uitoefenen. En als er toch ambtenaren aangetrokken moeten worden, kan dat net zo goed in Diemen. Als de Amsterdamse ambtenaren nu duimen draaien, welke klus krijgt de stad dan straks toegewezen: bebouwing van de Markerwaard of van Over-Gooi zoals de voorzichtige plannen voor Almere dan nog heten.

Een raadslid in Ouder-Amstel rekent af met de ambitie van Tideman. Hij zegt: "Blijkbaar koestert Diemens burgemeester de illusie dat zijn gemeente de bouw van de

Diemen pronkt met moderne flatwoningen aan het Wilhelminaplantsoen in de jaren '60

Kaart van tussentijds idee: Situatie in de zuidoost-lob na toevoeging van west-Weesperkarspel met de Bijlmermeer aan Diemen

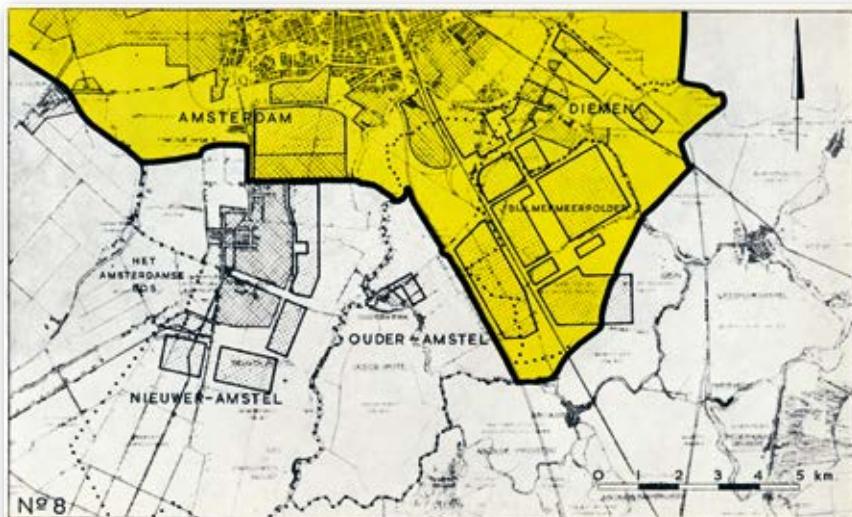
Zuidoost-lob alleen aan kan. Deze illusie wordt buiten een enge kring in Diemen nergens anders serieus genomen.”

Ook elders wordt Diemen belachelijk gemaakt. Planologen die tijdens een rondvlucht de omgeving van Amsterdam bekijken, vragen elkaar: is daar een ongeluk gebeurd? Nee, luidt het antwoord, dat is een uitbreidingsplan van Diemen!

Werkgroep

In het gevecht om de Bijlmerpolder stelt Diemen een werkgroep in die tot het advies komt de Bijlmer niet aan Diemen toe te delen, maar een nieuwe randgemeente te vormen waarvan Ouder-Amstel, de Bijlmer én Diemen deel uitmaken. Een nieuwe randgemeente die een buffer met de stad vormt en waar het bestuur niet ver van de burgers af staat.

En met dát voorstel heeft Diemen aanvankelijk succes in Den Haag. VVD-Minister Toxopeus komt zelfs met een concreet voorstel aan de Tweede Kamer om tot vorming van een randgemeente over te gaan. Maar ondertussen zit Amsterdam niet stil en koopt op grote schaal grond in de polder op. Boerderijen en weilanden worden stuk voor stuk Amsterdams bezit. Gelijktijdig maakt de stad een boekwerk voor de politici, met als titel: 'Amsterdam heeft de Bijlmermeer nodig. Nu!' Het blijkt een succesvol offensief door inzet van de PvdA in de Tweede Kamer. Amsterdam krijgt toestemming om te bouwen en de woonwijk tien jaar te besturen, maar dán moet de Bijlmer toch echt naar Diemen, is het voorbehoud. In 1978 zou definitief besloten worden wat er met de Bijlmer moest gebeuren.

Kaart van nooit verwezenlijkt idee waar Diemen opgeslokt zou worden door Amsterdam

Zuidoost-lob

In de tussenliggende periode zou de woningbouw in zowel de Bijlmer, in Duivendrecht als in Diemen als één project worden uitgevoerd. Het plan voor de Zuidoost-lob.

Op 13 december 1966 slaat burgemeester Van Hall van Amsterdam de eerste paal voor woningen in de Bijlmer. Uiteindelijk kreeg na een tien uur durend Kamerdebat op 27 oktober 1964, bekend geworden als de Bijlmerkwesitie, Amsterdam met een meerderheid van zeven stemmen het gebied toegewezen.

De Diemer Courant schrijft een paar jaar later: "Hoewel de wet van 1966 voorschrijft dat de betrokken gemeentebesturen regelmatig met elkaar en ook met de minister moeten overleggen, draagt het hele gebied onmiskenbaar de handtekening van Amsterdam." In Diemen en ook in Ouder-Amstel bleef in die jaren de vrees dat beide gemeenten door annexatie van de Bijlmer door Amsterdam zouden worden meegesleurd.

Diemen zelfstandig

Midden jaren '70 overweegt de minister van Binnenlandse Zaken: De Bijlmermeer heeft de zorg van Amsterdam nodig. Maar bij dat besluit regelt hij ook de zelfstandigheid van Ouder-Amstel en Diemen.

De Bijlmermeer is dan al nagenoeg klaar en burgemeester Strumphler Tideman voelt geen neiging meer de woonwijk op te eisen. Hij maakt plannen om nieuwe wijken en bedrijfsterreinen aan Diemen toe te voegen. Zijn blauwe boekje gaat naar het archief.

De afbeeldingen zijn afkomstig uit de brochure: De Bijlmermeer; de agglomeratie Amsterdam op de tweekronen decentralisatie of centralisatie (Diemen 1962).

Literatuur

- Gemeentebestuur van Diemen, *De Bijlmermeer; de agglomeratie Amsterdam op de tweekronen decentralisatie of centralisatie* (Diemen, 1962).

“HUISJE VAN WITTE KRUIS OPGEKNAPT DOOR OUDJES”

Bert Roest

Vier jaar lang is in dit tijdschrift van de Historische Kring Diemen bericht gegeven over het nieuws dat 70 jaar geleden stond in de Diemer Courant. Daar kwam eind 1951 een eind aan. Uitgever en drukkerij IJsendijk stopte met de wekelijkse abonnementskrant en voegde de krant samen met de huis-aan-huis weekbladen van de Watergraafsmeer, Duivendrecht en Weesperkarspel. Verschijning tweewekelijks. Dat bleek bepaald geen succes. Nieuws stond er nauwelijks in de nieuwe krant; het advertentiebladje dat het was geworden had geen omvang. We tellen inmiddels 1953. Er is van dat jaar maar één krant bewaard gebleven. Gevolgd door nog enkele kranten uit 1954 en 1955. Wel een nieuwe krantentitel. Dit is het laatste artikel over hoe het met het Diemer nieuws verging in de jaren vijftig.

Geen droog brood mee te verdienen

In 1951 en 1952 bracht drukkerij IJsendijk één huis-aan-huis krant uit in Diemen en de Watergraafsmeer. Meestal twee krantenpagina's met 90% advertenties. Het nieuws was nagenoeg verdwenen. We kunnen het niet meer navragen, maar W.F. Roest (BR: mijn vader; hij verzorgde het nieuws en de advertentiemarkt) zal dat erg gevonden hebben. Wellicht leidde het tot een conflict met IJsendijk. Ook de Diemer bewoners waren erg ontevreden. De uitgever besloot jaren later uiteindelijk een nieuwe krant op de markt te brengen: Diemerpost.

Diemerpost

Opnieuw kwamen er deelduitgaves voor Diemen (Diemerpost) en Betondorp (Betondorper) op de markt. De twee kranten zijn gelijkkluidend, alleen de titel is verschillend. De doorplaatsing van de advertenties was interessant voor de uitgever. Merkwaardig is de nieuwe Diemer titel: Diemerpost. Waarom? Want in de ondertitel staat 'inclusief de Diemer Courant'. Het is niet meer na te vragen, want de hoofdrolspelers – Andries IJsendijk en Willem Roest – hebben die kennis in het graf meegenomen. Een conflict tussen genoemde heren heeft geleid tot een (tijdelijke?) onderlinge verwijdering. Gevoed door een hetze van één persoon tegen W.F. Roest, de nieuws- en advertentieman. Uit curiositeit zijn bij dit artikel een aantal overdrukken van advertenties en artikels toegevoegd.

Weer: Diemer Courant

Tussen 1955 en 1959 zijn er (tot nu toe) geen kranten over Diemen bewaard gebleven. Er is wel een krant (Diemerpost) geweest. Totdat eind 1959 een nieuwe krant op de markt kwam: de Diemer Courant. Een heroprichting. Het was als tien jaar daarvoor weer een tweewekelijks verschijnend abonnementsblad (f 5,- per jaar). Begonnen met 150 abonnees en vijf jaar later waren dat er 1.100, ongeveer de helft van de bevolking. Vanaf 1960 zijn er veel kranten in het archief van de Historische Kring Diemen. Op een klein formaat, ongeveer het halve formaat van de huidige dagbladen. In het colofon twee nieuwe namen: Cor Smit, boekhandelaar aan de Hartveldseweg, de nieuwe uitgever, en drukkerij Dijkman aan de Arent Krijtsstraat. Tot in 1960 stond IJsendijk nog klein genoemd, maar daarna verdween hij definitief van het toneel. In oktober 1964 bestond de Diemer Courant vijf jaar. In die krant stond een aantal weetjes. De belangrijkste was dat Andries IJsendijk in 1959 de rechten voor het uitgeven van de Diemer Courant verkocht aan Cor Smit. Tussen de regels door lees je dat IJsendijk failliet was. Zo kwam er een einde aan dé drukkerij van Diemen. Drukker Dijkman uit Amsterdam vestigde zich in Diemen en nam vanaf 1960 die positie in.

In 1953 werden de IJsendijk's Weekkranten opgeheven. Daarvoor in de plaats kwamen weer deelduitgaves zoals Diemerpost

Uitgave, redactie en administratie:
C. SMIT (Diemer Boekhandel)
Hartveldseweg 15 - Diemen
Telefoon 50391

★

Drukkerij Th. Dijkman & Zn.
Arent Krijtsstraat 15 - Diemen
Telefoon 50477

★

Abonnementsprijs:
f 1,25 per 3 maanden
(bij vooruitbetaling)

★

Advertenties kunnen opgegeven worden bij Diemer Boekhandel (C. Smit), Hartveldseweg 15, Diemen en bij Drukkerij Th. Dijkman, Arent Krijtsstraat 15, Diemen

★

Bank-rekening:
Coöp. Raiffeisenbank Diemen
t.n.v. C. Smit, Diemen
(Postgiro v. d. Bank 187744)
en bij de
Ned. Middenstandsbank N.V.
Arent Krijtsstraat 13 - Diemen

diemer courant

Verschijnt elke 14 dagen

Thans 10 pagina's

verschijnt in
ruim
1000 gezinnen

RIJDT BIJ ROOR
Zie advertentie elders in dit blad

Bejaarden van Diemen op hun jaarlijkse reis

Toen uw redacteur enige jaren geleden op een feestavond, waarbij ook de „Ouden van Dagen” uitgenodigd waren, welkom heette inderdaad met „onze

de Lage Vuursche was gebruikt, ging het naar Amerongen, waar de broodmaaltijd werd opgediend. Jammer was, dat daarna de schitterende omstreken door slecht weer niet tot z'n recht kwamen. Niettemin was de stemming goed. In Hilversum werd 's avonds het diner genuttigd en werden hierbij har-

P. J. W. KASKENS
MAKELAAR
TAXATEUR
ASSURANTIES

Diemer Courant, juli 1961

Badhuis in Diemen
is er nog niet. Maar WEL de bekende kousenreparatie van het

Kousen-vrouwjtje
Burg. de Kievietstraat 71
DIEMEN
Enige reparatrice in Diemen

Hoera, de speeltuin komt!
Maar ook de bekende kousenreparatie van het

Kousen-vrouwjtje
Burg. de Kievietstraat 71
DIEMEN
Enige reparatrice in Diemen

Heus, een advertentie bij IJsendijk geeft succes

Het enige blad voor Diemen, Betondorp en Duivendrecht dat gelezen wordt

AANBESTEDING.
De uitslag van de aanbesteding voor de uitbreiding van de R.K. Meisjesschool te Diemen luidt:

J. Zwart en W. v. d. Kamp, Willemsparkweg 146, Amsterdam.	f 31.840.—
P. C. Venécourt, Amsterdam.	f 32.240.—
H. Tervoort en Zn, Amsterdam.	f 33.250.—
J. van der Wal, Amsterdam.	f 34.323.—
Fa. G. W. Krämer, Amsterdam.	f 34.450.—
M. Zwaan, Amsterdam.	f 34.967.—
J. Westland, Diemen.	f 35.300.—

Diemer aannemers waren in 1954 niet happig op een aanbesteding voor de bouw van de RK meisjesschool (Diemerpost, 26 februari 1954)

Hoe trek je als ondernemer de aandacht van de lezer? Dat deed het Kousen-vrouwjtje in 1954 op een bijzondere wijze. Er is een vergelijking te trekken met het 'bloemenmannetje' tegenover het Winkelcentrum aan de Ouddiemerlaan. Begin jaren zeventig viel hij op met rare gedichtjes in zijn advertenties (Diemerpost, 8 mei en 22 mei 1954)

Diemerpost, 31 december 1953

Nieuwbouw Diemen
Bij de Hartveldsche Brug is een aanvang gemaakt met de bouw van

Moderne Flats
bevattende 4 of 6 kamers, keuken, douche. Koopsom na aftrek Rijkspremie f 13.500.— en f 14.500.—, zonder verdere kosten. Garages eventueel ad f 2500.— beschikbaar. Geen erfpacht. Hypotheek ad 60% beschikbaar tegen gunstige voorwaarden.

Winkel-Woonhuizen
Koopsom na aftrek Rijkspremie f 15.000.—, met garage f 17.500.—. 1 September gereed.

Tekeningen worden op aanvraag toegezonden door:
Fa. H. de Koster & Zonen
G. v. Amstelstraat 31,
Hilversum.
Tel. 5774-5729 (K 2950)

Makelaarskant. „Vlaandere"
Brink 14,
Muiderberg.
Tel. 305 (K 2942)

De nieuwbouw in Diemen kwam in 1954 in de versnelling te staan (Diemerpost, 22 mei 1954)

Elke Zaterdagavond om 8.15 uur

klaverjassen
om fraaie prijzen

Inleggeld 50 et per persoon

Cafe Stegge
Hartveldseweg 43 Diemen
De zaal voor bruiloften en partijen

Zeker 40 jaar is Bingo populair. Dat kende men vroeger niet. Toen was dat klaverjassen (Diemerpost, 11 september 1954)

Gehele bibliotheek te koop

o.a. romans, detective verhalen, jeugdboeken, enz. in goede staat. Per 30 exemplaren f 10.—. Bij grotere afname reductie. Te verkrijgen 's avonds na 6 uur, Hartveldseweg 39, Diemen.

Cor Smit aan de Hartveldseweg had een boekhandel én een bibliotheek (Diemerpost, 11 september 1954)

Leny Grootendorst reageert op artikel over Onze Woning

“IK ZOU ME SCHULDIG VOELEN ALS IK NIET AAN DE BEL HAD GETROKKEN”

Frank Roos

Ze kan er nog altijd kwaad over worden. Leny Grootendorst (71) herinnert het zich scherp en bewaart een behulpzaam, uitgebreid archief over de affaire Onze Woning. Zij kaartte in 1981 misstanden aan in het bejaardenhuis en schuwde de publiciteit van de Diemer Courant niet. In het vorige nummer van de Historische Kring werd beschreven wat er allemaal mis was in de bejaardenflat. Leny las dat en reageerde.

Exorbitante aankopen

Van de merkwaardige aankopen die directeur Hubers op rekening van het huis deed, vielen de vlooiendoosjes misschien wel het meest op, of de meccanodoos. De 170 bewoners van de in 2007 gesloopte flat kregen niets te zien van de ladingen vlees die de directeur bestelde, of van de strips en Winnetouboeken. Geld voor fysio-apparatuur is er niet, wel voor airco in de directiekamer en voor de exorbitante aankopen voor de aquariumhobby van Hubers.

Toch lijkt het wel vaak feest in de flat, want een hele bruiloft kwam voor rekening van Onze Woning, evenals een diner voor 25 personen. Journalist René Torley Duwel noteerde de misstanden, memoreerde dit blad in het vorige nummer.

Strijdbaar

Leny Grootendorst was de bron van alle publiciteit. De stukken in de krant koestert ze. Ze klinkt nog net zo strijdbaar als in de jaren dat ze samen met haar man actief was voor de vakbond. “Daardoor wist ik dat ik mijn aanklacht moest richten aan de inspectie van de Provincie Noord-Holland”, vertelt ze in haar woning in Diemen-Zuid.

Ruim veertig jaar later haalt ze herinneringen naar boven die destijds de Diemer Courant niet hebben gehaald. Over de aankoop van het boek ‘De schat in het Zilvermeer’ – “Die titel vergeet ik nooit meer” – dat ik als kantoorartikel moest verantwoorden. Over bedorven etenswaren in het winkeltje, slaatjes die uit een afvalcontainer gehaald werden. Yoghurt die over datum was. Bij gebrek

aan een goede koeling werd zure soep geserveerd. Leny: “Soms werkte ik op de receptie en dan mocht je met de bewoners mee-eten. Dat deed ik dus maar niet... Toen ik iets zei van het gesjoemel met de uiterste verkoopdatum en beschimmelde producten, hoefde ik nooit meer bij het winkeltje in te vallen.”

Gevolgen

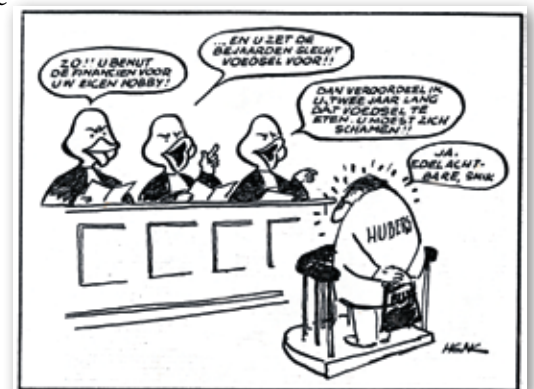
“Nooit heb ik spijt gehad van mijn actie. Ik had er zes jaar leuk werk als administratief medewerker en mijn latere man Henk ter Burg werkte er al als onderhoudsman toen ik als 25-jarig meisje bij Onze Woning kwam. Achteraf zou ik me schuldig hebben gevoeld als ik niet aan de bel had getrokken. Later vroeg ik me wel af, of het allemaal wel zin heeft gehad – of er echt iets ten goede veranderde.”

Wat er van Hubers is geworden na de smadelijk afgelopen rechtszaak tegen de krant, weet ook Leny Grootendorst niet. “Maar ik weet wel dat de directeur na de onthullingen alleen nog maar de kleur van het wc-papier mocht kiezen.”

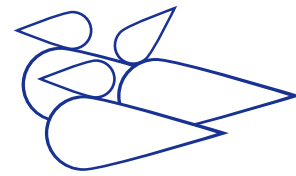
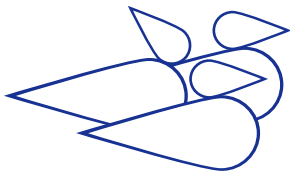
Toch heeft de kwestie die ze aankaartte voor haar gezin grote gevolgen gehad. Haar man werd op non-actief gesteld en geschorst. Hoewel de rechter hem gelijk gaf, waren de verhoudingen zodanig verstoord dat hij elders aan de slag moest. Leny was voor een nieuwe baan in de ouderenzorg al aangenomen toen haar rol in de zaak werd opgerakeld. Ze kon gaan.

Ze herinnert zich dat de fijne contacten met collega's minder werden. “Wie een tijdelijk contract had, begon me te mijden. Niemand raadde me de actie af, maar ze vroegen wel: ‘Doe je er wel verstandig aan?’ Ze waren bang voor hun baan, maar van bewoners kreeg ik bloemen.”

Ten tijde van het publicitair gekraakel nam Leny zelf ontslag. Met de affaire had dat niets te maken, wel met de slechte zorg voor haar pasgeboren zoontje in de crèche. Ze besloot zelf volledig voor hem te gaan zorgen.

Deze cartoons van Hans Hermens verschenen in juli 1981 in de Diemer Courant. Vele jaren beleefde tekenaar “Henk” met zijn drie Diemense eendjes het wel en wee van Diemen.

TWEE NIEUWE BOEKEN MET EEN DIEMENS ELEMENT

Zeer recent zijn twee boeken verschenen die gelinkt zijn aan de geschiedenis van Diemen. Op 16 april werd *Joodse Huizen* deel 9 gepresenteerd en op 20 mei kwam het boek *Vluchtelingen in Westdongeradeel 1940-1945* uit.

Joodse Huizen, Verhalen over vooroorlogse bewoners, deel 9

In de boekenserie *Joodse Huizen* waarvan Esther Shaya deel uitmaakt van de redactie, staan verhalen centraal over het verdwenen vooroorlogse Joodse leven in Nederland. Met als uitgangspunt adressen waar Joodse families woonden ontstaat er een levendig beeld van het Joodse leven voor de oorlog. De kille getallen van de geschiedenislessen op school krijgen een invulling van individuele mensen in vooroorlogs Nederland. In deel 9 worden drie Diemense adressen beschreven. Sara de Vries memoreert gedetailleerd het adres Johan van Soesdijkstraat 27 waar het gezin van Juda Reich woonde. Reich was een Pools-Joodse vluchteling die in 1937 trouwde met een joods meisje uit Amsterdam-Zuid, Hendrina Bouwman. Samen kregen zij twee kinderen Luska en Beppie. Sara de Vries kan veel vertellen over het gezin omdat haar vader Max een volle neef van Hendrina was.

Het tweede verhaal van Sara betreft Jetje Blanus-Velt en haar zoon Samuel Swaab. Beiden waren circusartiest bij Circus Blanus in Amsterdam. Vanaf 1926 woonden zij in woonwagens die stonden op een weiland aan de Ouddiemerlaan. Sara geeft daarnaast een boeiende inkijk in het circusleven in Amsterdam. Daarbij komt ook het Lunapark aan de orde dat in 1931 aan het eind van de JanBertsstraat stond.

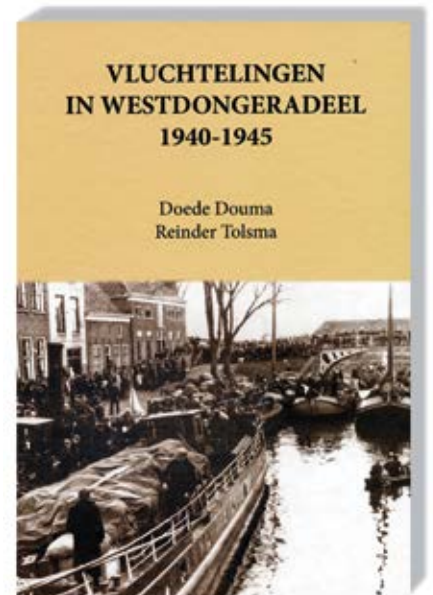
In het derde verhaal, geschreven door Taco ten Dam, staat het "Witte Huis", de beheerderswoning van de Joodse begraafplaats aan de Ouddiemerlaan 146, met zijn bewoners centraal. Eerst Mozes Verduin die overkwam van de begraafplaats aan de Zeeburgerdijk en later zijn zoon George.

Joodse Huizen 9, Verhalen over vooroorlogse bewoners is onder andere te koop bij Boekhandel Bruna in Diemen.

Vluchtelingen in Westdongeradeel 1940-1945 oftewel Diemen en Holwerd

Een monumentaal boek van bijna 600 pagina's waarin de opvang van hongerevacués in de Tweede Wereldoorlog is beschreven in de voormalige gemeente Westdongeradeel. Voor Diemen interessant omdat daaronder ook Holwerd viel. Holwerd adopteerde in 1944 Diemen en nam 200 Diemense kinderen op in gastgezinnen. De band tussen Diemen en Holwerd was tot stand gekomen door dominee Willem Diepersloot én Arjen de Vries, hoofd van de openbare lagere school in Diemen. Beiden hadden een verleden in Holwerd. Het hoofdstuk over de Diemense kinderen in Diemen beslaat 70 pagina's waarin wordt ingegaan op de geschiedenis van de organisatie en het vervoer naar Holwerd. Voor zover na te gaan zijn de ervaringen van kinderen en pleegouders beschreven. Het boek is een lust voor het oog: interessante teksten en heel veel mooie afbeeldingen.

Vluchtelingen in Westdongeradeel 1940-1945 van Doede Douma en Reinder Tolsma. Te koop via r.tolsma01@knid.nl

Lest we forget Crew 49

RAAF

In de vroege ochtend van 12 juni 1943 werd de Vickers Wellington Mark X bommenwerper (met de identificatiecode "HE 154" en de morsecode "HD-F") in de buurt van Diemen neergeschoten door Duits afweergeschut. Het toestel behoorde tot het 466 Squadron van de Royal Australian Air Force (RAAF). Het had die nacht, samen met 783 andere geallieerde bommenwerpers, zijn missie boven Düsseldorf voltoerd en was weer op retourvlucht naar de thuisbasis in Engeland.

Onderzoek van de Historische Kring Diemen (HKD) heeft aangetoond dat de Australisch/Engelse bemanningsleden in 1943 een heldendaad hebben verricht door het aangeschoten vliegtuig niet per parachute te verlaten, maar te trachten om een noodlanding te maken op het nabij gelegen IJsselmeer. Helaas mislukte de noodlanding en verongelukte het toestel op het weiland van boer Cornelis Hennipman te Overdiemen. De vijf bemanningsleden gaven hun leven om te voorkomen dat het brandend toestel zou neerstorten op de dichtbevolkte woonkernen van Diemen en Amsterdam.

Met dit monument eren we de moedige bemanning van de HE 154, die op het Ereveld van de Nieuwe Ooster Begraafplaats te Amsterdam hun laatste rustplaats hebben gevonden.

RAAF 466 sq

In the early morning of 12 June 1943 the Vickers Wellington Mark X bomber (with the identification code "HE 154" and the morse code "HD-F") was shot down near Diemen by German anti-aircraft guns. The aircraft was part of the 466 Squadron of the Royal Australian Air Force (RAAF). It had accomplished its mission over Düsseldorf that night, along with 783 other Allied bombers based in England.

Research by the Diemen Historical Society (HKD) has shown that the Australian/British crew members performed a heroic act in 1943 by not parachuting the attacked plane, but trying to make an emergency landing on the water of the nearby IJsselmeer. Unfortunately, the emergency landing failed and the aircraft crashed into the meadows of farmer Cornelis Hennipman in Overdiemen. The five crew members gave their lives to prevent the burning aircraft from crashing onto the densely populated centres of Diemen and Amsterdam.

With this monument we honor the brave crew of the HE 154, who found their final resting place on the Field of Honor of the New Eastern Cemetery in Amsterdam.

RAF

In the early morning of 12 June 1943 the Vickers Wellington Mark X bomber (with the identification code "HE 154" and the morse code "HD-F") was shot down near Diemen by German anti-aircraft guns. The aircraft was part of the 466 Squadron of the Royal Australian Air Force (RAAF). It had accomplished its mission over Düsseldorf that night, along with 783 other Allied bombers based in England.

Research by the Diemen Historical Society (HKD) has shown that the Australian/British crew members performed a heroic act in 1943 by not parachuting the attacked plane, but trying to make an emergency landing on the water of the nearby IJsselmeer. Unfortunately, the emergency landing failed and the aircraft crashed into the meadows of farmer Cornelis Hennipman in Overdiemen. The five crew members gave their lives to prevent the burning aircraft from crashing onto the densely populated centres of Diemen and Amsterdam.

With this monument we honor the brave crew of the HE 154, who found their final resting place on the Field of Honor of the New Eastern Cemetery in Amsterdam.

F/sgt Fletcher Green
RAAF 408829

F/sgt Kenneth Fletcher
RAAF 414782

F/sgt Edward Milliken
RAAF 420233

F/sgt Frank Mell
RAAF 413631

Sgt Arthur Jones
RAF 1388330